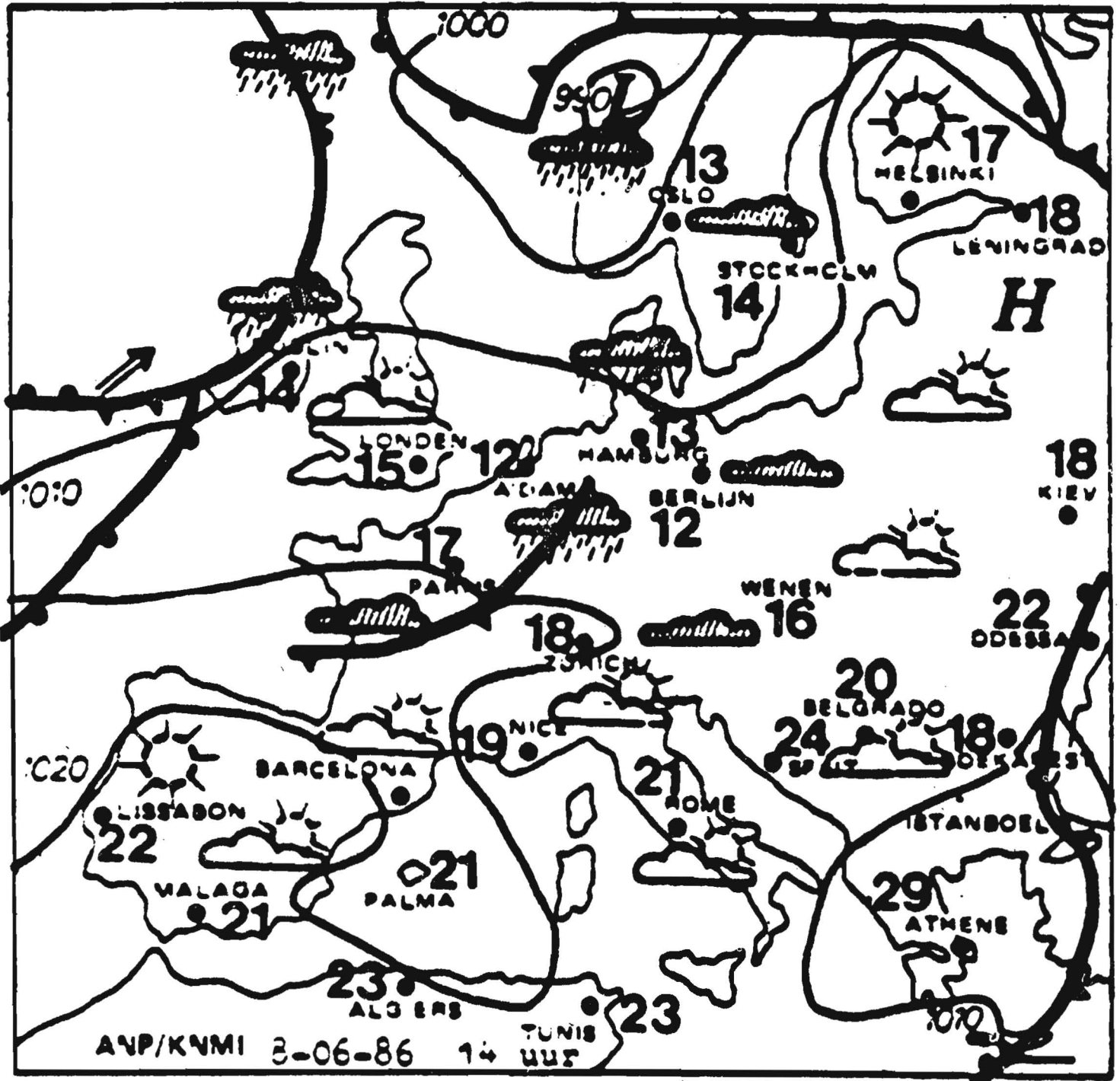
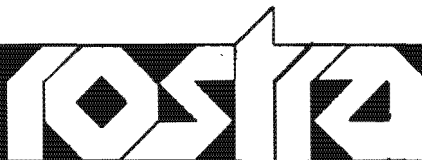

OSTRO

BLAD VAN DE ECONOMISCHE
FACULTEIT AAN DE
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

REDACTIE

Ruben Bergkamp
Koos Boering
Gosia Bos-Karczewska
Maria Brouwer
Esther Bijlo
Adriaan Dorresteyn
Marleen Janssen Groesbeek
Henry Tjoe-Ny
Paul Wind

REDACTIONEEL

De vakantiedrukke is begonnen. De één heeft al plannen gemaakt, de ander is nog op zoek naar een beschut plekje aan de Franse Rivièra. Mensen om ons heen gaan allen al op vakantie, behalve de economen, want die hebben pas half juli vakantie. Die kunnen lekker in de zon tentamens zitten leren, terwijl Jan van op de hoek lekker de hele dag gaat zwemmen, surfen en noem alle plezierige dingen maar op. Maar straks in september zijn wij aan de beurt. Het weer werkt altijd lekker mee in september. Dat heet de nazomer. Aangezien we in Nederland wonen bestaat er geen voorzomer en geen middenzomer, dus alleen de nazomer houden we over en dat is in september. Zeg nu zelf is dat nou zo gek bekeken van die economen?

ADRES

Jodenbreestraat 23
kamer 2386
1011 NH Amsterdam

telefoon: 525 2497

Adreswijzigingen:

Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam

Reacties

De redactie stelt zich open voor reacties, behoudt zich echter het recht voor deze in te korten.

ADVERTENTIES

Advertentietarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar.
Opdrachten bij voorkeur schriftelijk aan de redactie richten.
Voor telefonische inlichtingen:
(020) 525 2497
(020) 798222 (Ruben Bergkamp)

Rostra verschijnt acht keer per jaar in een oplage van 3.000 exemplaren.

ISSN 0166-1485

INHOUD

Intensief onderwijs, EB	3
Oost-Europa, GBK	4
Discriminatie, voor of tegen?, MJG	6
Verkiezingen, KB	7
Bundel vrouwenstudies, MB	8
Economie op zijn Amerikaans, H.J. Bierens	10
Economie als striptease, J. Hartog	13
Economische planning, M. Ellman	14
Holland in kleur, HTN	15
Belderok	17
Raad Saam, Rob Jorg	19

COVER

Dick van Hell

DRUK

Kaal Boek, Nwe Herengr.61, Amsterdam.
telefoon: (020) 262 908

Intensief en extensief onderwijs

De stand van zaken op dit moment

Het werkgroepsysteem zoals dat nu op onze faculteit bestaat, functioneert niet meer. Aan het begin van het trimester zijn de lokalen overvol, in week 9 zijn de aanwezigen op één hand te tellen. Studenten bereiden het college niet voor en docenten staan ongeïnteresseerd hun verhaal af te draaien. Het systeem is rijp voor vervanging. Een alternatief is een scheiding aan te brengen tussen intensief en extensief onderwijs en de studenten zelf te laten kiezen welke vorm ze willen volgen. Wat zijn de ervaringen met intensief onderwijs en hoe ver is de besluitvorming op onze faculteit?

Afgelopen trimester is Bedrijfs 4 bij wijze van experiment in twee vormen gegeven: een extensieve en een intensieve vorm. Studenten konden kiezen of ze de extensieve (alleen hoorcollege) of de intensieve variant met werkcolleges wilden volgen. Ongeveer negentig mensen kozen voor de intensieve vorm. Uit de vrije opmerkingen van de evaluatie (die nog steeds niet is verwerkt) komt de intensieve vorm van bedrijfs 4 zeer positief naar voren. Er worden suggesties gedaan meer aan actualiteit te doen, cases te behandelen en het boek van De Jong voor externe organisatie te vervangen (wat reeds gebeurd is).

De meesten vonden het systeem stimulerend en de stof interessanter door de intensieve begeleiding. Vrijwel iedereen was het er over eens dat het systeem op zich goed is maar over hoe het nu verder moet met het intensief onderwijs waren de meningen verdeeld. Sommigen vinden het systeem te schools en alleen geschikt voor incidentele toepassing bij moeilijke vakken. Ze waarschuwen voor het gevaar voor een HEAO-systeem. Anderen zijn van mening dat ieder vak zo gegeven zou moeten worden. Ook

wordt er op gewezen dat de vraag naar de intensieve variant groter was dan het aantal beschikbare plaatsen.

Dit laatste knelpunt is volgens de Onderwijscommissie van tijdelijke aard. De Onderwijscommissie heeft de Faculteitsraad vorig jaar geadviseerd intensief en extensief onderwijs in het verplichte deel van de studie verschillend te belonen. Voor intensief onderwijs zal een vakgroep extra formatieplaatsen krijgen, extensief onderwijs zal formatieplaatsen gaan kosten. De Onderwijscommissie verwacht dat per trimester meerdere vakken intensief aangeboden zullen worden, studenten maar één hooguit twee vakken intensief zullen (kunnen) volgen en de vraag het aanbod niet meer zal overtreffen.

De Faculteitsraad heeft het advies om per 1 september 1986 het onderwijs gedifferentieerd te gaan belonen echter niet overgenomen. De raad ziet meer in nog een jaar experimenteren hoewel de vakgroep Recht al een aantal jaren zeer positieve ervaringen heeft met intensief onderwijs en dit jaar het experiment met bedrijfs 4 heeft plaatsgevonden.

Voor volgend jaar is er een potje beschikbaar waar een aantal experimenten van betaald kunnen worden. Maar nog geen enkele vakgroep heeft daarop gereageerd terwijl de onderwijsprogramma's al zijn ingeleverd.

De Onderwijscommissie hoopt dat met de introductie van verschillende onderwijsvormen voor één vak de studievertraging zal afnemen. Het systeem is bedoeld ter vervanging van het falende werkgroepsysteem zoals dat nu nog bestaat en is geen totaal andere onderwijsvorm. Het is jammer dat de Faculteitsraad het advies van de Onderwijscommissie niet heeft overgenomen en dat de vakgroepen zo weinig interesse tonen om te gaan experimenteren. We zullen nog minstens een jaar moeten wachten op de definitieve invoering van de scheiding tussen intensief en extensief onderwijs.

EB

Regeling intensief onderwijs

Het intensief onderwijs in bedrijfseconomie 4 is een vorm van contractonderwijs. Door zich in te tekenen voor deze onderwijsvorm verklaart de student bekend te zijn met de verplichtingen en rechten die uit het contract voortvloeien. De student moet zich grondig voorbereiden op de werkgroepbijeenkomsten, die bijeenkomsten op een actieve wijze voor 80% bijwonen en de opgaven van tevoren schriftelijk uitwerken. De docent zal tenminste eenmaal de uitwerkingen van de individuele student nazien en van commentaar voorzien. De studenten hebben het recht deel te nemen aan twee toetsen die, indien voldoende gemaakt, vrijstelling geven voor het tentamen. De docenten hebben de verplichting op zich genomen met de studenten, naast de hoorcolleges, in kleine groepen de tentamenstof volgens een vastgesteld rooster te bespreken.

De macro-economie van Oost-Europa:

terugblik en vooruitzichten

Voorjaar 1986 is een goed moment om zich in economische ontwikkelingen in Oost-Europa te verdiepen. Een evaluatie van de afgelopen vijfjaarplanperiode 1981-1985 kan met een verkenning van de volgende periode 1986-1990 worden gecombineerd. Dat alles vond plaats in het kader van het jaarlijkse NAVO colloquium dat deze keer gewijd was aan de economieën van de Oosteuropese landen: de DDR, Polen, Hongarije, Bulgarije, Roemenië en Tsjecho-Slowakije. Het colloquium 1986 bood de mogelijkheid om in één klap (efficiënt, dus) kennis te nemen van de recente ontwikkelingen in deze zes landen en van de beoordelingen van de toekomst door Westerse experts.

Op het eerste gehoor klinkt de combinatie van een wetenschappelijke conferentie over Oost-Europa en de organisator, de NAVO, wat vreemd. De belangstelling van de NAVO beperkt zich echter niet tot het militaire in het Warschau-pact. Er bestaat in de militaire en politieke structuur van de NAVO ook belangstelling voor een serieuze analyse van de centraal geplande economieën, die wordt verricht door de afdeling Oost-Europa van het Economische Directoraat. Per slot van rekening hebben economische perikelen ook invloed op de defensie. Merkwaardig genoeg beschikt de NAVO daarnaast ook nog over een aparte afdeling van Sovjetologen. Overigens heb ik nog nooit een bijdrage van medewerkers van het Economische Directoraat gezien, niet tijdens een NAVO-colloquium maar ook nooit in een vakblad. Geheimzinnig dus!

Flink wat Oost-Europa-kenners hebben principiële bezwaren tegen het bezoek aan de NAVO voor het colloquium. Maar het pluspunt van de jaarlijkse conferenties is dat ze altijd van goed niveau zijn. Dankzij een kennelijk ruim budget kunnen experts uit alle NAVO-landen, inclusief de VS, naar Brussel worden gehaald. Daarbij kan overigens wel eens een ongelukje gebeuren. Zo was twee

jaar geleden ook Turkije vertegenwoordigd onder de "experts" - voor de eerste maal naar ons werd verzekerd. De inleiding was echter op een niveau vergelijkbaar met een middelmatige kandidaatspaper aan onze faculteit! Maar goed, dat was een uitzondering. Het gemiddelde niveau is goed tot zeer goed, en het driedaagse colloquium trekt dan ook een ruim publiek, afkomstig van universiteiten, ministeries, banken en bedrijfsleven. De deelnemers van het colloquium 1986 konden niet alleen met elkaar kennis maken maar ook met de verscherpte veiligheidsmaatregelen tegen de CCC (Strijdende Communistische Cellen). Driedaagse pasjescontrole (ook Wim Meyer, vice-fractievoorzitter van de PvdA, kwam niet zomaar binnen), anti-tank betonblokken voor de ingang en het verbod om koffers in het gebouw zelf te plaatsen vielen meteen op.

Anderzijds bleek de NAVO, tot mijn verrassing, niet alleen aan kapitalistische spirituelen (zoals whisky, gin en campari) gastvrijheid te verlenen, maar werd tijdens de cocktail party ook de Poolse "Wódka Wyborowa" geserveerd. Hollandse kelen die naar een "gewoon pilsje" verlangden moesten echter naar iets anders uitwijken.

De conferentie

De eerste twee dagen van het colloquium werden gewijd aan een macroeconomische doorlichting van de afzonderlijke landen en de laatste dag diende voor evaluatie en synthese, met daarbij aandacht voor bijzondere onderwerpen zoals het schuldenvraagstuk, de handelsrelaties tussen Oost-Europa en de Sovjet Unie en een zeer veelbelovende toespraak "Socialisme, maatschappij en groei" (die helaas door mijn tekortschietende kennis van het Frans en de slechte Engelse vertaling door mij niet te volgen bleek).

De conferentie bevestigde wat al bekend was - *de economische malaise* in Oost-Europa in de eerste helft van de jaren '80. Tabel 1 laat zien dat de trendmatige daling van de groeivoeten zich heeft voortgezet. De acceleratie van de groei in de periode 1971-1976 was te danken aan het met Westers kapitaal gefinancierde beleid van "import-led-growth". De daling van de groei in de tweede helft van de jaren '70 en het falen van de strategie van modernisering en groeiversnelling vloeide grotendeels voort uit interne, systeemgebonden factoren. De toenemende exportproblemen vertaalden zich in stijgende betalingsbalanstekorten ten opzichte van het Westen en daardoor snel toenemende schulden. (De

Tabel 1. De dynamiek van het nationale produkt van Oost-Europa (gemiddelde jaarlijkse groeivoeten in %, in constante prijzen)

	1971-75	1976-80	1981-85	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1986-90
								is	plan	plan
Bulgarije	7.8	6.1	3.7	5.0	4.2	3.0	4.6	1.8	4.1	4.0
CSSR	5.5	3.6	1.8	-0.1	0.2	2.3	3.5	3.3	3.2	3.5
DDR	5.4	4.1	5.1	4.8	2.6	4.6	5.5	4.8	4.4	4.4
Hongarije	6.2	2.8	1.4	2.5	2.6	0.3	2.5	-1.0	2.3-2.8	2.3-2.7
Polen	9.8	1.2	-0.8	-12.0	-5.5	6.0	5.6	3.0	3.0-3.5	3.2-3.5
Roemenië	11.4	7.2	4.4	2.1	2.8	3.8	7.7	5.9	10.3	12.0
Oost-Eur.	7.9	3.8	2.4	-1.2	0.5	3.9	5.4	3.7	4.6	5.1

Bron: Neue Zürcher Zeitung 3-4-'86

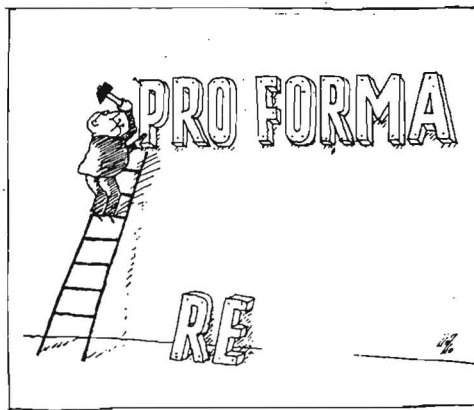
hoge interestvoeten en de wereldrecessie speelden natuurlijk ook een rol.) Aanpassing was dus geboden. De afgelopen periode 1981-'85 werd gekenmerkt door bijna-stagnatie. Achter deze grove analyse gaan allerlei ontwikkelingen schuil. Als micro-indicatoren voor de stagnatie kunnen verschijnselen genoemd worden als: rantsoenering van voedsel en energie (o.a. in Polen en Roemenië), lange rijen en wachttijden, toegenomen corruptie; macro-indicatoren zijn: open inflatie, tekorten aan grondstoffen en arbeidskrachten, dalende industriële produktie, afgenomen kwaliteit en betalingsbalanstekorten. Uit de op de conferentie gepresenteerde papers bleek dat er geen sprake was van een algehele stagnatie in Oost-Europa (zie ook tabel 1). Oost-Europa is geen monolithisch blok. De twee extremen zijn de DDR en Polen. De eerste scoort met een gemiddeld groeitempo van rond 5% nu het hoogst, terwijl Polen na de gemiddeld negatieve groei in de afgelopen zeven jaar hek-sluiter is.

In heel Oost-Europa werd het economisch beleid ondergeschikt gemaakt aan herstel van het externe evenwicht: realisatie van een overschot op de handelsbalans en stabilisatie van de schulden (zie tabel 2). De bestedingsbeperking trof vooral de investeringen; aan handhaving van de consumptie werd ter wille van de politieke stabiliteit een hoge prioriteit gehecht. De uitzondering op dit punt vormde Roemenië. Het "IMF-beleid" (Roemenië is lid van het IMF sinds 1972) in Roemeense uitvoering bracht, naast afknijpen van de consumptie zonder rellen, een snelle schuldenafbetaling. Sommigen riepen Roemenië daarom uit tot "bankers paradise", waarop in de zaal aanwezige bankiers aanvoerden dat zij dat, gezien het irrationele economische beleid, bepaald niet zo ervaren.

De hervormingen

Uit de discussies kon men snel opmaken dat het economische beleid in Oost-Europa vooral gericht is op het oplossen van korte-termijn-problemen terwijl in de economische structuur nauwelijks aanpassingen hebben plaatsgevonden. Feit is dat Oost-Europa botst tegen aanbodplafonds wat betreft grondstoffen, industriële inputs en arbeidskrachten. De buitenlandse handel biedt weinig soelaas wegens de schuldenproblemen. Dat betekent niets anders dan dat de extensieve groei is uitgeput. De overgang naar de intensieve, op grote efficiëntie gerichte wijze van produceren is noodzakelijk. Dat alles is oude en gesneden koek voor Oosteuropese economen. Al vanaf het midden van de jaren '60 spreken ze daarover, echter zonder veel resultaat. Waar ligt dat aan?

Prof. Nuti (Florence, Italië) constateerde in een interessante bijdrage over de Poolse hervormingen dat er sprake is van een "economic reform paradox". Het feit dat de economische hervormingen in Polen werden afgedwongen door de economische malaise had een negatief effect op het succes van de hervormingen. Daarnaast koesterde men de illusie dat invoering van de hervorming automatisch vooruitgang betekende. Vergelijk verder de visie van de Poolse tekenaar van de

uit 'Polityka'

cartoon. Over het Hongaarse beleid was **prof. Hare** (Edinburgh, VK) beter te spreken: daar zijn wezenlijke institutionele en organisatorische verbeteringen in het economische mechanisme doorgevoerd. Volgens een andere deskundige **prof. Marer** (Bloomington, VS) voeren de Hongaren nu een realistisch beleid, sterk gericht op herstel en behoud van het externe evenwicht.

Tabel 2. De netto buitenlandse schuld van Oost-Europa en de Sovjet Unie (in mrd US\$)

	eind 1984	eind 1985
Bulgarije	1.4	1.9
CSSR	2.5	2.3
DDR	7.2	7.0
Hongarije	5.1	6.0
Polen	25.2	29.1
Roemenië	6.2	5.6
Oost-Europa	47.6	51.9
Sovjet Unie	10.0	11.0

bron: Neue Zürcher Zeitung 3-4-'86

Niettemin voorzag hij een niet zo florissante toekomst vanwege het gebrek aan innovatie en dynamiek in de industriële politiek. Zijn conclusie: het proces van hervormingen moet nog veel verder worden gevoerd om van Hongarije een "competitive economy" te maken. De DDR-economie lijkt het beter te doen dan het marktsocialisme van Hongarije.

Al sinds de jaren '60 boekt de DDR een stabiele groei van circa 5%. Tegenwoordig is de DDR daarmee de snelste groeier in Oost-Europa! Volgens **dr. Cornelsen** (West Berlijn) is dat voor een belangrijk deel te danken aan de aanpassingen in het energieverbruik in de laatste vijfjaarsplanperiode. De DDR heeft als enig Oost Europees land haar energie-intensiteit werkelijk verminderd.

Een opmerkelijk verschijnsel in de afgelopen periode was de opkomst van de privé-sector. In alle papers kon je deze tendens bespeuren. Normaal gesproken zorgt de privé-sector voor ideologische complicaties maar wanneer de nood aan de man komt wordt er een beroep op de privé ondernemers gedaan. De Hongaren gaan het verst: alle privé-sector is nu legaal geworden en 75% van alle huishoudens zijn daarbij op enige wijze betrokken, aldus prof. Hare.

Externe relaties

In verband met de schuldenproblematiek gaat men er min of meer van uit dat de externe relaties met het Westen de kern vormen. Dat is niet helemaal juist, alleen al gezien de grote afhankelijkheid van Oost-Europa van de Sovjet Unie op energiegebied. In de eerste plaats zien wij een reoriëntatie in de buitenlandse betrekkingen van Oost-Europa op de Sovjet Unie. Zelfs het onafhankelijke Roemenië werd gedwongen zich te wenden tot de Sovjet Unie voor olieleveranties. Verder is de Sovjet Unie gaan "klagen" over de slechte kwaliteit van uit Oost-Europa geïmporteerde produkten en de te grote omvang van de handelstekorten met haar broederlanden. En het bleef niet bij klagen. In 1982 werden de olieleveranties beperkt. Deze ontwikkeling ontkracht het idee fixe van de Sovjet "energie paraplu". Maar er is nog hoop. Gorbatsjov heeft zijn ambitieuze plannen voor modernisering van de Sovjet economie gekoppeld aan herstel in Oost-Europa. Als alles goed gaat werken alle zes landen mee aan de collectieve socialistische welvaart. Deze gedachte was niet aan de aandacht van **John Hardt** (Washington D.C., VS) ontsnapt. Vanzelfsprekend had hij andere aanbevelingen voor Oost-Europa in petto: een nieuwe groei-formule met een sleutelrol voor de Oost-West handel. De "potentialities" (een nieuw woord?) daarvoor bestaan: Westerse technologie en kapitaal hebben deze landen hard nodig. Een andere zaak is de financiering daarvan. Hier zag Hardt een taak van het Westen in ruil voor het intrekken door Gorbatsjov van de Brezjnevic doctrine die Sovjet ingrijpen in Oost-Europa goedpraat.

Toekomst

Er was weinig optimisme bij de deelnemers ten aanzien van de toekomst te bespeuren. Voor de Westerse deskundigen is de zaak duidelijk - géén echte economische betrekkingen, dan géén werkelijk herstel.

Thuisgekomen las ik in het Poolse weekblad "Polityka" een opmerkelijk artikel getiteld "Het officiële optimisme is in strijd met de feiten", waarin een econoom trachtte zijn visie van een langdurige stagnatie in Polen te verdedigen tegen de aanval van de meer optimistisch getinte redacteuren. Interessant dat het artikel überhaupt werd gepubliceerd.

GBK

Diskriminatie, voor of tegen?

Eind april verscheen de nota vrouwenemancipatie van de Universiteit van Amsterdam, onder de titel "over gelijkwaardigheid gesproken". De dikte van de nota liet zien dat er veel over dat onderwerp te zeggen was.

In de wiskunde bestaat er een teken dat gelijkwaardigheid aanduidt: \Leftrightarrow . Dit pijltje betekent is gelijkwaardig met en zet je bijvoorbeeld tussen twee vergelijkingen. Ik hoop dat ik dit voor een ekonomenpubliek niet verder hoeft te leggen.

Je kunt het pijltje ook tussen twee namen zetten - niet wiskundig verantwoord, maar wel illustratief - Piet \Leftrightarrow Kees, hier bedoel ik mee Piet is gelijkwaardig aan Kees en andersom.

Marie \Leftrightarrow Kees dat zou kunnen kloppen in een paar gevallen; hoewel mannen en vrouwen in principe gelijkwaardig zijn, pakt dat in de praktijk, bijvoorbeeld in de verdeling van werk, anders uit.

Doelstelling

De UvA heeft het plan opgevat daar wat aan te doen en heeft ten aanzien van het te voeren personeelsbeleid de volgende algemene doelstelling geformuleerd: "het personeelsbeleid richt zich, voor wat betreft het emancipatie-aspekt op het ontwikkelen van maatregelen die leiden tot een herverdeling van betaalde arbeid, waarin mannen en vrouwen gelijkwaardig zijn vertegenwoordigd" (1).

Voor wie het nog niet duidelijk is; de UvA gaat meer kansen geven aan vrouwen op een betaalde baan, in ieder geval meer dan tot nu toe gebeurd is. Het is de bedoeling dat er meer vrouwen werkzaam zullen zijn op de Universiteit én dat zij niet alleen in de lagere functies terecht komen. In figuur 1 staat een staafdiagram dat laat zien wat er veranderd moet worden. (Krodo's zijn kroondocenten, wp is wetenschappelijk personeel, de Romeinse cijfers geven de functiegroepen aan.) Het staafdiagram geeft de kwantitatieve verschillen aan; de kwalitatieve verschillen komen naar voren als je kijkt naar de relatief hoge deeltijdsfactor onder vrouwen (figuur 2)(2), gekombineerd met het feit dat vrouwen voornamelijk werkzaam zijn in lagere functies, zie ook figuur 1. In het ontwikkelingsplan 1984-1988 stond het uitgangspunt dat bij gelijke kwaliteit de vrouwelijke sollicitant de voorkeur verdient. Als dat beleid überhaupt is uitgevoerd, dan heeft het weinig effect gehad, aldus de nota. Ze gaan het in ieder geval anders aanpakken. De aanpak is onder andere positieve diskriminatie, in dat geval worden vrouwelijke sollicitanten bij voorkeur aangenomen mits... en dat is de moeilijkheid.

In het maartnummer van Opzij - een feministisch maandblad - stond de uitslag van een door dat maandblad gehouden enquête. Een van de items was, hoe kan het ook anders,

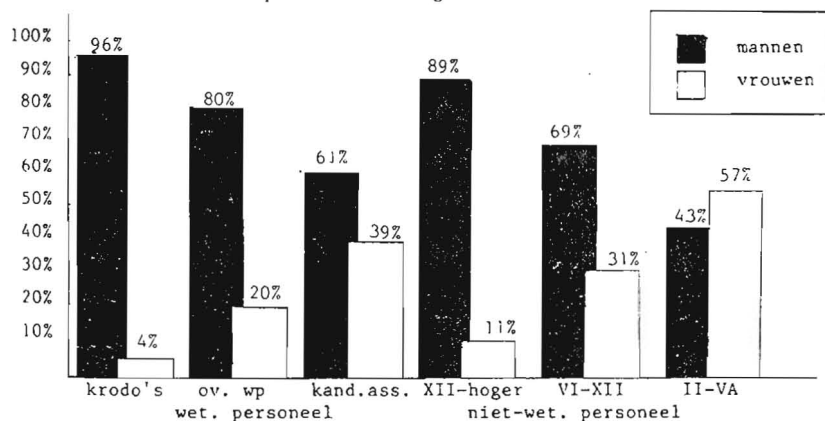
positieve diskriminatie. Het percentage Nederlanders dat positieve diskriminatie ongewenst vindt is 43%, mannen wat meer dan vrouwen; 46 om 39%.

De redactie van Opzij reageerde teleurgesteld, maar is positieve diskriminatie wel zo goed, zijn er geen andere mogelijkheden voor vrouwen om binnen te dringen in de hogere sferen?

schijnlijk daarom aanbeveling A3; een commissie moet als het even kan uit een gelijk aantal mannen en vrouwen bestaan, de heren zouden eens last krijgen van subjectiviteit.) Het tweede alternatief is nog meer positief diskriminerend: bij aanwezigheid van een gekwalificeerde vrouwelijke kandidaat wordt deze aangesteld, ook al vallen beter gekwa-

Figuur 1.

Verdeling van UvA-personeel (dec. '83) naar mannen en vrouwen per functiecategorie.

Aanbevelingen

In de nota wordt gesproken over twee verschillende mogelijkheden om het aantal vrouwen dat werkt bij de UvA te vergroten:

1. Het toepassen van een quoteringsregel, dat wil zeggen er is een bepaald percentage vrouwelijke personeelsleden verplicht of er wordt een streefcijfer gesteld. Dit kan verschillen per functie of onderdeel van de universiteit.
2. Het toepassen van een voorkeursbehandeling bij de selectie. Deze mogelijkheid heeft drie alternatieven, de eerste is er één die al genoemd is: bij gelijke kwaliteit, het kiezen voor de vrouwelijke sollicitant. Het probleem bij zo'n regel is, wanneer is er sprake van gelijke kwaliteit? Als een selectiecommissie per se een man wil is die man sowieso beter. (Waar-

lificeerde manlijke kandidaten daardoor eventueel af.

De laatste van de drie is van de overtreffende trap of mag ik zeggen overdreven trap? Ook aan vrouwen die niet voor de betreffende functie gekwalificeerd zijn, wordt de voorkeur gegeven boven mannen. In dit verband kan worden gedacht aan de mogelijkheid dat een arbeidsorganisatie zich verplicht binnen een gestelde periode een bepaald aantal vrouwen op te leiden voor het voor deze functie vereiste kwalifikatienivo.

Tegen deze laatste twee alternatieven heb ik bezwaren. De bezwaren liggen niet zo zeer aan de vrouwelijke kant maar aan de kant van de heren der schepping; denk maar eens aan het voorbeeld van een vrouw achter het stuur. Dames óoit wel eens met een man in de

Figuur 2.

Deeltijdarbeid onder mannen en vrouwen (UvA 1980, 1984)

	1980		juni 1984	
	% deeltijd	% voltijd	% deeltijd	% voltijd
mannen	17,2	53,6	20,0	50,1
vrouwen	16,5	12,8	19,5	10,4
totaal	33,7	66,4	39,5	60,5

vervolgt op pagina 15

CDA/VVD kabinet meest voor de hand liggend?

De verkiezingen zijn nu een maand achter de rug. Resultaat van al de campagnes, debatten en programma's: CDA en VVD behouden de meerderheid met 81 zetels, de PvdA is de grote verliezer al wint deze partij 5 zetels. De kabinetsformatie is in volle gang. Het is niet te hopen dat deze zo lang zal duren als in 1977: 208 dagen.

Als we de geschiedenis van de parlementaire democratie bekijken vanaf 1948 zien we dat er een groot aantal kabinetten geweest is; van nationaal kabinet (van 1948 tot 1952) tot minderheidskabinetten. De vraag is of de geschiedenis zich zal herhalen; krijgen we nu een situatie zoals in 1977 met de PvdA, maar nu de VVD die wegloopt en met de PvdA gaat praten, zodat het CDA voor het eerst na de Tweede Wereldoorlog in de oppositiebanken terecht komt?

In 1948 werd zoals gezegd een nationaal kabinet gevormd onder leiding van de heren Drees en Van Schaik. In 1952 kwam er een rooms-rode coalitie tot stand onder leiding van de heer Drees. Deze coalitie zou het volhouden tot 1958, waarna het struikelde over aanneming van de Tweede Kamer van het door de Minister van Financiën (Hofstra, PvdA) onaanvaardbaar verklaarde amendement betreffende de werkingsduur van het wetsontwerp tot verlenging van de tijdelijke verhoging van enige directe belastingen.

Na de verkiezingen in 1959 werd er een kabinet gevormd van KVP, CHU, ARP en VVD: ministerie De Quay, steunend op 94 van de 150 zetels. Deze rooms-liberale coalitie maakte zijn vier jaar vol. Na de verkiezingen in 1963 werd de coalitie voortgezet, nu steunend op 92 zetels: ministerie Marijnen. Dit kabinet kon de problemen betreffende het omroepbeleid niet aan en kondigde het ontslag aan op 14 april 1965. De PvdA mocht nu komen opdraven en dit leidde tot het ministerie Cals, een rooms-rode coalitie. In de (beroemde) nacht van Schmelzer (KVP) viel dit kabinet over het sociaal-economisch beleid. Er kwam een tussenkabinet onder leiding van de heer Zijlstra (de latere President-Directeur van de Nederlandsche Bank (DNB)) en er werden verkiezingen uitgeschreven. De verkiezingen in 1967 hadden tot gevolg dat er weer een coalitie tot stand kwam met KVP, ARP, CHU en VVD, steunend op een meerderheid van 86

zetels: ministerie de Jong. Ook deze coalitie kon de volle regeerperiode uitzitten, maar verloor de meerderheid in 1971, zij kwamen op 74 zetels. DS'70 was echter ontstaan en was bereid om de coalitie aan 82 zetels te helpen: ministerie Biesheuvel.

Op 20 juli 1972 kwam het tot een kabinetscrisis, door een meningsverschil over het te voeren loon- en prijsbeleid en de bezuinigingen. DS'70 stapte uit het kabinet (Drees jr.) en er werden vervroegde verkiezingen uitgeschreven in 1972. De verkiezingen zorgden ervoor dat de rooms-liberale coalitie zakte naar 70 zetels. Er werd nu een kabinet gevormd met de PvdA, dit leidde tot het kabinet Den Uyl, met als vice-premier de heer Van Agt. Het kabinet steunde op 104 zetels en kwam ten val op 19 december 1977 op grond van een meningsverschil in het kabinet over de Onteigeningswet (grondpolitiek). De heer Van Agt ruilde zijn vice-premierschap al in voor een kamerzetel op 7 september 1977. De verkiezingen die volgden in 1977 hadden tot gevolg dat de PvdA een uniek aantal zetels haalde: 53 zetels. De nu gevormde CDA (KVP, ARP, CHU) haalde 49 zetels. Wat voor de hand lag gebeurde niet, er kwam weer een kabinet van CDA/VVD tot stand, steunend op een meerderheid van 77 zetels.

Het kabinet Van Agt, met als vice-premier de heer Wiegel, zat zijn vier jaar uit en er kwamen weer verkiezingen in 1981. De rooms-liberale coalitie verloor zijn meerderheid en dus was er een ander kabinet nodig. Dit werd het tweede kabinet Van Agt, met als vice-premiers Den Uyl en Terlouw, dus CDA/PvdA/D'66. Dit kabinet was geen lang leven beschoren. Na negen maanden struikelde het kabinet al over het te voeren financieel-economisch beleid. CDA en D'66 gingen door (derde kabinet Van Agt) en er volgden verkiezingen in 1982. CDA behaalde 45 zetels en de VVD 36 zetels, de PvdA 47 zetels, hierdoor werd de mogelijkheid voor een CDA/VVD co-

alitie geschapen en al snel kwam het kabinet Lubbers tot stand.

Het is nu koffiedik kijken wat er met de formatie gaat gebeuren. Maar de geschiedenis leert ons dat het CDA een voorkeur heeft voor de VVD, per slot van rekening is er sinds het derde ministerie van Drees geen 'vrijwillige' samenwerking meer geweest met de PvdA. Vanuit deze historische vogelvlucht over de politiek na 1948 kom ik dan ook tot de conclusie dat, hoewel er problemen kunnen ontstaan over de euthanasie, wet gelijke behandeling en bezuinigingen op de gezondheidszorg, er een kabinet komt met het CDA en de VVD.

KB

Zetelverdeling in de Tweede Kamer vanaf 1948

	'48	'52	'56	'59	'63	'67	'71	'73	'77	'81	'82	'86
KVP	32	30	49	49	50	42	35	27				
ARP	13	12	15	14	13	15	13	14	49	48	45	54
CHU	9	9	13	12	13	12	10	7				
PvdA	27	30	50	48	43	37	39	43	53	44	47	52
VVD	8	9	13	19	16	17	16	22	28	26	36	27
Totaal	100	100	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150

Vrouw en werk

Sinds 1 september 1980 is Monika Triest actief als hoogleraar aan onder meer de Economische Faculteit. Haar leeropdracht luidt: 'Werkgelegenheidsvraagstukken binnen het Emancipatiebeleid'. De leerstoel is op initiatief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid tot stand gekomen. Behalve in de Economische Faculteit is zij ook benoemd in de (sub)faculteiten Sociale Geografie en Planologie en Demografie. Ter gelegenheid van haar oratie op 24 april j.l. is haar door 13 medewerksters en studenten uit de verschillende faculteiten een bundel aangeboden met bijdragen van hun hand. Een aantal recente ontwikkelingen op het gebied van vrouw en werk worden hierin vanuit verschillende invalshoeken bekeken. Vanuit de Economische Faculteit zijn een aantal artikelen opgenomen, waarin de toenemende deelname van vrouwen aan beroepsarbeid en de kansen, die zij op de arbeidsmarkt hebben centraal staan. De vakgroep Recht van onze faculteit, waar veel aan vrouwenstudies wordt gedaan, heeft een aantal interessante bijdragen geleverd op het gebied van het huwelijksrecht, en de Algemene Weduwen- en Wezenwet. In de bijdragen van sociaal-geografen en planologen staat de relatie woon-werkomgeving en de mobiliteit van vrouwen centraal. Ik zal mij in dit artikel beperken tot het signaleren van enige tendensen met betrekking tot de deelname van vrouwen aan beroepsarbeid.

Vrouwen op de arbeidsmarkt

Met betrekking tot de relatie vrouwen en arbeidsmarkt kunnen we onderscheiden tussen ontwikkelingen en meningen. De ontwikkeling laat een toenemende deelname van vrouwen aan beroepsarbeid in de Westerse ontwikkelde landen zien. Weliswaar is er van een verschil in groeitempo tussen de landen sprake, maar de richting van de ontwikkeling is voor alle tot deze groep behorende landen gelijk. De meningen over deze ontwikkeling lopen echter zowel bij mannen als bij vrouwen uiteen. De tegenstanders van deze ontwikkeling zijn van mening, dat een toenemende deelname van vrouwen aan het arbeidsproces de werkloosheid bevordert, het gezin uitholt en in het algemeen als een armoedevervalsing beschouwd dient te worden. Deze bezwaren lijken ingegeven door in het verleden als algemeen geldig beschouwde denkbeelden en praktijken. Immers, in het verleden was het veelal zo, dat vrouwen buitenshuis werkten om het gezinsinkomen aan te vullen. Daartoe waren zij meestal in de minst gekwalificeerde en slechts betaalde banen werkzaam. Het feit, dat vrouwenarbeid veelal uit financiële nood voortvloeiende betekende ook, dat vooral de vrouwen met mannen, die tot de lagere inkomensklassen behoorden buitenshuis werkten. Als men het zich enigszins kon permitteren werkte de vrouw niet buitenshuis. Betaalde arbeid van (gehuwde) vrouwen werd dan ook steeds meer als een noodzakelijk kwaad en als onwenselijk beschouwd. Zo heeft de vakbeweging zich sinds het begin van de eeuw sterk ingespannen om mannen een gezinsloon te geven, zodat de vrouw thuis kon blijven. Als gevolg van de stijgende reële lonen kunnen we in West-Europa sinds de eeuwwisseling dan ook een daling van de deelname van vrouwen aan beroepsarbeid

constateren.

Sinds 1960 valt er in deze landen echter een kentering te constateren; vanaf dat moment neemt het aantal buitenshuis werkende vrouwen toe. Verschillende factoren kunnen op deze ontwikkeling van invloed zijn geweest. Zo zal zowel de daling van het geboortecijfer, als de toenemende vraag naar arbeid in de hoogconjunctuur tot deze ontwikkeling hebben bijgedragen. Specifiek voor de ontwikkelingen na 1960 is, dat ook gehuwde vrouwen in steeds grotere getale de arbeidsmarkt opgingen. In eerste instantie waren het vooral de traditionele vrouwenberoepen, waarin de vrouwen emplooi vonden, zoals de verpleging, het onderwijs en het snel uitdijende aantal banen in de administratieve en dienstensector. Deze typische vrouwenbanen worden in het algemeen minder goed betaald dan de mannenbanen. Aan de bestaande verschillen tussen de gemiddelde beloning van mannen en vrouwen werd dan ook in den beginne niet getornd. Zo is het een bekend gegeven, dat het gemiddelde inkomen van vrouwen in de Verenigde Staten 60 procent bedraagt van wat een man gemiddeld verdient. Een ander traditioneel kenmerk van vrouwenarbeid is, dat vrouwen de grootste klappen van de conjunctuurschommelingen opvangen. Als de conjunctuur inzakt waren het vooral de vrouwen, die werkloos werden. Vrouwen hebben dus altijd een weinig benijdenswaardige positie op de arbeidsmarkt ingenomen.

Economische zelfstandigheid

Bij de vrouwenbeweging van de tweede feministische golf gevoerde discussie over vrouwenarbeid hebben twee begrippen een rol gespeeld, namelijk economische zelfstandigheid en gelijkheid. Het begrip economische zelfstandigheid wordt door

Marga Bruyn-Hundt en Hettie Pott-Buter in hun bijdrage aan de bundel gedefinieerd als: 'Het zelfstandig zonder van anderen afhankelijk te zijn, hetzij financieel hetzij voor lichamelijke en geestelijke verzorging door het leven gaan.' Tegelijkertijd wordt de door Hedy d'Ancona als staatsecretaris gemaakte analyse geciteerd, waarin 'het wezenlijke probleem met betrekking tot de maatschappelijke positie van vrouwen' gedefinieerd wordt als: 'het opheffen van de structureel ongelijke machtsverhoudingen tussen de seksen, die door allerlei instituties vorm krijgt en in stand wordt gehouden'. Een voorbeeld van een dergelijke institutie is de traditionele arbeidsverdeling tussen mannen en vrouwen.

Het realiseren van zelfstandigheid hoeft bij het neerhalen van de traditionele arbeidsverdeling tussen mannen en vrouwen, waarbij de man buitenshuis werkt en de vrouw binnenshuis, echter niet tot complete zelfvoorziening en zelfgenoegzaamheid te leiden, aldus Bruyn-Hondt en Pott-Buter. De mens is een sociaal wezen en zelfstandigheid is daarom een relatief begrip. Mensen zullen altijd in meer of mindere mate voor elkaar en voor kinderen blijven zorgen. Een belangrijke vraag bij deze zorg is, of dit verzorgingsaspect van volwassen mensen ten opzichte van elkaar, zoals dat bijvoorbeeld in leefeenheden tot uitdrukking komt, een publieke dan wel een private zaak is. Als zorg voor elkaar binnen leefeenheden een publieke zaak is, dan staat zij op gespannen voet met de economische zelfstandigheid. Dit blijkt ook uit de vooral tijdens het vorige CDA-VVD kabinet genomen maatregelen, zoals voordeurdelers, twee-verdieners en dergelijke. Door de combinatie van individualisering en schaalvoordelen in deze regelingen zijn mensen in grotere mate dan voorheen afhankelijk geworden van de degenen, waarmee zij op een of andere manier samenwonen. Het zorgen voor elkaar is daardoor niet alleen een publieke, maar ook een verplichte zaak geworden. Tegelijkertijd brengt dit systeem op verschillende terreinen verstarring met zich mee. Zo is het voor vrouwen, die deel van een leefeenheid uitmaken, onaantrekkelijker geworden om buitenshuis te gaan werken. Immers, als zij, zoals in de meeste gevallen, minder verdient dan haar partner, komt dit op een relatief belastingnadeel voor de leefeenheid uit en vormt aldus een rem voor de vrouw om de arbeidsmarkt te betreden. Aan de andere kant is er aan het vormen van leefeenheden door personen, die een baan of een uitkering hebben een financieel nadeel verbonden. De huidige regelingen die economische zelfstandigheid zeggen te bevorderen, vormen dus vooral belemmeringen om hetzij in economisch, hetzij in sociaal opzicht iets aan bestaande situaties te veranderen. Het tweeverdienersstelsel kan dus als een premie op immobiliteit opgevat worden. Het creëert een soort twee-deling in de maatschappij: aan de ene kant de mensen, die samenleven met een

kostwinner, aan de andere kant de alleenstaanden. Beide groepen hebben er baat bij om niets in hun huidige situatie te veranderen. Economische zelfstandigheid zou dus het beste gerealiseerd kunnen worden door een belasting en verzekeringsstelsel te ontwerpen, dat geen straf op het betaald gaan werken van de (gehuwde) vrouw zet en tegelijkertijd het aangaan van bindingen tussen werkenden niet financieel bestraft. Nu is het zo, dat economische zelfstandigheid in de zin van Pott-Buter en Bruyn-Hondt in Nederland alleen gegarandeerd is voor alleenstaanden.

Economische gelijkheid

Economische zelfstandigheid hoeft natuurlijk nog geen economische gelijkheid van mannen en vrouwen te impliceren. Immers economische zelfstandigheid wordt geacht te bestaan bij een minimumloon, of een minimum-uitkering voor een alleenstaande. Is het nu zo, dat met de toenemende deelname van vrouwen aan beroepsarbeid in de afgelopen decennia de ongelijkheid in de posities van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt verminderd is? Het is duidelijk, dat er nog steeds van een grote ongelijkheid sprake is. Zo bedroeg het gemiddelde besteedbare inkomen van Nederlandse vrouwen in 1975 49 procent van dat van mannen. In 1981 was dit verschil iets teruggebracht en bedroeg het gemiddelde besteedbare inkomen van vrouwen in Nederland 54 procent van dat van mannen.¹

Als het om het bereiken van een grotere gelijkheid tussen mannen en vrouwen gaat, is het interessant om te bezien in hoeverre in de verschillende westerse geïndustrialiseerde landen vorderingen op dit punt zijn gemaakt. Ik heb hiervoor wat internationale statistieken geraadpleegd om de relaties tussen ontwikkelingen in de participatiegraad en de gelijkheid in posities van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt te traceren. Uit de internationale vergelijking blijkt in eerste instantie, dat de deelname van Nederlandse vrouwen aan beroepsarbeid in internationaal perspectief nog bijzonder laag ligt. Sinds 1980 valt er echter een acceleratie in het groeitempo van de deelname van Nederlandse vrouwen aan betaalde arbeid te traceren. Op dit moment ligt de participatiegraad van bijvoorbeeld Deense vrouwen nog twee keer zo hoog, als die van Nederlandse vrouwen. Koplopers op het gebied van de participatie van vrouwen zijn op dit moment de Scandinavische landen, de Verenigde Staten en Canada. In de landen van de Europese Gemeenschap bevindt de deelname van vrouwen zich duidelijk op een lager niveau met deelnamepercentages, die voor landen als Engeland, Frankrijk en West-Duitsland ongeveer gelijk zijn. Daarna volgen België, Italië, Portugal, Nederland, en de hekkesluiters zijn Spanje en Ierland.

Uit de gegevens blijkt verder, dat de landen, waar de grootste stijging van de participatie is geconstateerd, dus de al eerder genoemde niet EG-landen, ook het aantal arbeidsplaatsen het sterkst is gestegen. Dit lijkt een voor de hand liggend verband. Er kunnen echter twee conclusies uit getrokken worden. In de

eerste plaats dat de toegenomen deelname van vrouwen in deze landen niet ten koste van het aantal arbeidsplaatsen van mannen is gegaan. In de tweede plaats, dat het niet tot een relatief hoge werkloosheid heeft geleid. In feite is het zo, dat de werkloosheid in Noord-Amerika en de Scandinavische landen lager ligt dan in de landen van de Europese Gemeenschap.

Is het echter ook zo dat in de landen waar de participatie van vrouwen grote vormen heeft aangenomen ook de ongelijkheid is verminderd? Hiervoor heb ik de ontwikkeling van twee ongelijkheidsindicatoren, de verschillen in loonvoeten en de verschillen in werkloosheidsgraad tussen mannen en vrouwen voor een aantal landen gevolgd. Als we de ontwikkeling van deze ongelijkheidsindicatoren bekijken kunnen we constateren, dat in de landen waar de participatiegraad het sterkst is gestegen ook de ongelijkheid het meest is verminderd, of zelfs in haar tegendeel is omgeslagen. Zo is in de Verenigde Staten en Canada de werkloosheid onder vrouwen geringer dan onder mannen. In de Scandinavische landen ligt de werkloosheid van vrouwen wel iets boven die van mannen, maar is het verschil zeer gering. Voor de landen van de Europese Gemeenschap ligt dit wel anders. Zo was in 1983 in landen als Portugal, Frankrijk en Italië de werkloosheid onder vrouwen meer dan twee keer zo groot als onder mannen. Ook als het om de verschillen in beloning gaat, slaan de Scandinavische landen een beter figuur dan de landen van de Europese Gemeenschap.

In zijn algemeenheid kunnen wij dus zeggen, dat de landen, die de snelste stijging van de participatie van vrouwen te zien hebben gegeven, tevens de landen zijn waar de ongelijkheid het meest is afgenomen. Tegelijkertijd, en dit zal geen toeval zijn, zijn dit de meest dynamische en krachtigste economieën.

Vrouwen en ondernemerschap

Er wordt de laatste jaren veel over innovatie en ondernemerschap gesproken. Het gaat hierbij dan veelal om het introduceren van nieuwe technologieën, die de Europese economieën weer moeten reacteren en de industrieën van de Europese Gemeenschap dienen te regenereren.

Peter Drucker wijst er in zijn laatste boek 'Innovation and Entrepreneurship' echter op, dat het merendeel van de arbeidsplaatsen, die in de Verenigde Staten in de periode 1970-1983 zijn geschapen niet in de 'high-tech' sectoren tot stand zijn gekomen. Veelal waren zij het resultaat van het benutten van nieuwe mogelijkheden en onvoorziene kansen. Op deze manier kregen bedrijven de kans te expanderen en nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen. De pre-occupatie met 'high-tech', die op het moment in de Europese Gemeenschap hoogtij viert, moet volgens hem dan ook wel op een teleurstelling uitlopen. Belangrijker is het, een ondernemingscultuur te creëren, die aan vele soorten ondernemingen kansen biedt, zowel in de overheids- als in de niet overheidssector. Het benutten van de tot dusverre niet gebruikte capaciteiten van vrouwen in de niet traditionele vrouwen-

beroepen vormt niet een voorbeeld van technische, maar van een sociale innovatie. Zo beschrijft Drucker het geval van de Amerikaanse CITIbank, die mede door het al in de zeventiger jaren aanstellen van vrouwen op leidinggevende posities nu tot de grootste bank van de Verenigde Staten is uitgegroeid.²

Ook in Nederland is er van een op grote schaal ongebruikt blijven van menselijk kapitaal sprake. Als wij bedenken, dat vrouwen in Nederland niet minder opgeleid zijn dan mannen, terwijl zij op vele terreinen nog niet zijn doorgedrongen, dan liggen er ook in Nederland nog vele mogelijkheden tot ondernemerschap en groei open.

Vrouwen kunnen natuurlijk ook zelf ondernemer zijn. Parallel aan het stijgende aantal vrouwen, dat zich in Amerika op de arbeidsmarkt meldde, is ook het aantal vrouwelijk ondernemers toegenomen. Gonneke Koopman analyseert de positie van vrouwelijke ondernemers in haar bijdrage aan de bundel.

In Nederland is het aantal vrouwelijke ondernemers toegenomen, maar bedroeg in 1985 nog maar 17 procent van het totaal aantal ondernemers. Factoren, die het oprichten van een eigen bedrijf door vrouwen belemmeren zijn: het niet hebben van steun door de echtgenoot, terwijl dit omgekeerd veelal wel het geval is, het moeilijk kunnen verkrijgen van bankkredieten en de weinig toegesneden begeleiding van branche- en andere organisaties op het vrouwelijk ondernemerschap. Banken en andere organisaties zullen zich dus op deze nieuwe markt moeten gaan instellen. Dat dit ook lucratief kan zijn, bewijst het hierboven aangehaalde voorbeeld van de Amerikaanse CITIbank.

In de bundel worden in andere artikelen nog meer interessante visies en aanzetten tot verder onderzoek gegeven. Het kan dan ook als een waardevolle bijdrage aan een interessant onderzoeksterrein beschouwd worden.

MB

- 1 Marga Bruyn Hundt, Hettie Pott-Buter e.o., 'Vrouwen en Economische Zelfstandigheid', Amsterdam 1985, p. 31
- 2 P. Drucker, 'Innovation and Entrepreneurship', London 1985, p. 86

Economie op zijn Amerikaans

Gedurende het afgelopen winterkwartaal heeft Dr. H.J. Bierens van de vakgroep Micro-economie een gasthoogleraarschap econometrie vervuld aan de University of California, San Diego (UCSD). In dit artikel vertelt hij over het Amerikaanse universitaire systeem en besteedt hij met name aandacht aan de economie-opleiding aan de UCSD.

De University of California is een overkoepelend universitair systeem met filialen in diverse Californische steden. Wellicht het bekendste filiaal is dat in Berkeley® (UCB) nabij San Francisco. Andere filialen zijn o.a. die in Los Angeles (UCLA) en San Diego (UCSD).

De UCSD campus is gesitueerd ten noorden van San Diego in een heuvelig bosgebied aan de kust van de Pacific. Het is waarschijnlijk de mooist gelegen campus in de V.S.. Vanuit mijn werkkamer had ik een schitterend uitzicht op zowel de oceaan als de besneeuwde bergen verder landinwaarts. Het klimaat is subtropisch. De winter in San Diego is te vergelijken met de zomer hier.

Wat betreft de economische wetenschap heeft de UCSD een goede reputatie: op de ranglijst van Amerikaanse economische faculteiten staat UCSD op de eenentwintigste plaats. Dit is met name te danken aan een aantal econometristen van topniveau die aan de UCSD verbonden zijn, te weten Robert Engle, Clive Granger en Halbert White.

Graden

Het Amerikaanse universitaire systeem kent een drietal graden, te weten de 'bachelor's degree', de 'master's degree' en de 'Ph.D. degree'. De bachelor's graad is de laagste graad. Het studieprogramma voor deze graad neemt vier tot vijf jaar in beslag. Daarna kan men kiezen voor een twee jaren durende opleiding voor de master's graad of voor een vijf jaar durende Ph.D. programma dat uitmondt in de graad van Doctor of Philosophy (Ph.D.). Om toegelaten te worden tot een Ph.D. programma is het dus niet nodig om een master's graad te bezitten. Het Ph.D. programma bestaat uit een twee jaar durende opleidingsfase die wordt afgesloten met een examen en een drie jaar durende onderzoeksfase waarin een proefschrift wordt geschreven. De opleiding voor de master's graad is te vergelijken met de opleidingsfase van het Ph.D. programma. De diepgang is echter minder en de afsluiting met een "master's thesis" is te vergelijken met een doctoraalscriptie hier.

Een vergelijking van de niveaus van de Amerikaanse graden met de Nederlandse graden is niet zonder meer te maken. Het niveau in Amerika is sterk afhankelijk van de universiteit waar de graad is behaald. Zo is de bachelor's graad in de economie van de UCSD qua niveau te vergelijken met ongeveer het verplichte doctoraal hier, terwijl de bachelor's graad in de economie van bijvoorbeeld de San Diego State University meer te vergelij-

ken is met een HEAO diploma. De niveaoverschillen tussen Amerikaanse universiteiten zijn derhalve functioneel in de zin dat de lager geclassificeerde universiteiten de rol van hoger beroepsonderwijs spelen.

De waarde van de bachelor's graad wordt niet alleen bepaald door de kwaliteit van de universiteit, maar ook door het gemiddeld tentamencijfer. Bij veel universiteiten is het gebruikelijk dat hoogstens 10% van de studenten voor een tentamen zakt. Het studie'rendement' is dus stukken hoger dan hier. Bij sollicitaties wordt derhalve niet alleen gevraagd *waar* je bent afgestudeerd maar ook *hoe* je bent afgestudeerd. De consequentie van dit alles is dat een Amerikaanse bachelor's graad niet automatisch toegang geeft tot vervolgoedingen. Je moet naar een plaats in een master's of Ph.D. programma solliciteren. De kans dat je met een matige bachelor's graad van een matige universiteit tot een master's of Ph.D. programma van een goede universiteit wordt toegelaten is dan ook gering, hoewel voor studenten uit minderheidsgroeperingen wel eens een uitzondering wordt gemaakt.

Voor een goede universiteit zoals UCSD is er geen aparte opleiding voor deze graad. Studenten in het Ph.D. programma die een deel van die onderwijsfase hebben voltooid op niveau "redelijk" in plaats van het vereiste minimum niveau "goed" krijgen de master's graad en worden vervolgens uit het Ph.D. programma verwijderd.

Het onderwijs in het Ph.D. programma aan de UCSD brengt de studenten in twee jaar op een niveau dat ver uitsteekt boven het niveau van ons doctoraal. In feite worden de Ph.D. studenten in twee jaar naar de grenzen van het vakgebied geleid zonder dat er al sprake is van specialisatie. De opleiding is dus èn breed èn diep. In het derde jaar wordt een proefschriftonderwerp gekozen en moet een overzichtartikel worden geschreven waarin de literatuur over het proefschriftonderwerp wordt geïnventariseerd. De laatste twee jaar worden tenslotte besteed aan het schrijven van het eigenlijke proefschrift. Wat betreft het niveau van Amerikaanse proefschriften geldt hetzelfde als voor de overige graden, namelijk dat het gemiddelde niveau afhangt van het niveau van de universiteit.

Hier in Nederland wordt er wel eens smalend gedaan over Amerikaanse proefschriften. Met name wordt wel eens gesteld dat een Amerikaans proefschrift eigenlijk niets anders is dan een opgeblazen doctoraalscriptie. Dit geldt echter in geen geval voor de goede

Amerikaanse universiteiten. Het gemiddeld niveau van de proefschriften van de UCSD is zeker te vergelijken met het gemiddeld niveau van Nederlandse proefschriften. Wel is het zo dat het behalen van een Ph.D. graad wat gemakkelijker is dan het behalen van de doctorsgraad hier, maar dat komt niet door het niveauverschil maar doordat Ph.D. studenten veel intenser worden begeleid dan hier gebruikelijk is.

Het bachelor's programma in de economie

Het programma voor de bachelor's graad in de economie aan de UCSD is minder gestructureerd dan het propedeuse- en verplichte doctoraalprogramma hier. Er zijn dus veel meer keuzevakken. De studenten moeten wel een 'major' (afstudeerrichting) kiezen, te weten 'economics' (algemene economie) of 'management science' (bedrijfskunde).

De UCSD kent hetzelfde kwartaalsysteem als de UvA. De cursussen worden in drie blokken van elk tien weken gegeven, met drie uur hoorcollege per week en daarnaast vaak nog twee uur werkcollege.

In het eerste jaar worden voor beide richtingen drie blokken wiskunde gegeven, met daarnaast een aantal keuzevakken, waaronder een vreemde taal. Daar de Amerikaanse "high-schools" een veel lager eindniveau hebben dan ons atheneum, is het eerste jaar te vergelijken met de laatste twee jaar van het atheneum. Economie komt pas in het tweede jaar aan bod. Dan worden voor beide richtingen een blok micro en een blok macro gegeven, met gebruikmaking van wiskundige methoden. De 'economics majors' krijgen daarnaast nog een blok toepassingen van de micro- en macro-economie, terwijl de 'management science majors' een blok computerkunde en een blok voortgezette wiskunde krijgen.

In het derde jaar zijn er voor beide richtingen twee blokken micro-economie waarbij er sprake is van een algemeen economische en een bedrijfseconomische variant. Daarnaast moet er een blok statistiek en een blok econometrie worden gevolgd, eveneens voor beide richtingen. De 'management science majors' krijgen daarbij ook nog een blok 'statistical decision theory', een blok 'operations research' en een blok boekhouden.

Het vierde jaar (met eventueel een uitloop in het vijfde jaar) wordt grotendeels besteed aan keuzevakken. De 'economics majors' moeten daarbij twee verplichte vakken macro-economie volgen.

Elke cursus wordt afgesloten met een 'final

exam'. Als je zakt moet je de cursus opnieuw volgen, want de inhoud van elk blok wisselt van jaar tot jaar met de docent en docenten hoeven geen herhalingsexamens af te nemen. Zeer goede studenten kunnen een 'honors' (cum laude) krijgen, maar moeten dan niet alleen hoog scoren in het gewone programma maar moeten ook drie extra vakken doen.

Het Ph.D. programma economie

De tweejarige onderwijsfase van het Ph.D. programma economie bestaat uit drie onderdelen, te weten econometrie, micro-economie en macro-economie, elk bestaande uit vier tot zeven blokken. Alle drie de onderdelen zijn volledig verplicht. De volgende tabel geeft globaal de inhoud van elk onderdeel weer:

Micro Sequence (200A through F)

- 1st Qtr. Advanced calculus, classical optimization subject to constraints.
- 2nd Qtr. Consumer and producer theory.
- 3rd Qtr. Theory of markets and market structure.
- 4th Qtr. Mathematical analysis, convexity, optimization theory.
- 5th Qtr. Advanced general equilibrium theory, welfare economics.
- 6th Qtr. Risk, time and interdependence.

Macro Sequence (210A through D)

- 1st Qtr. Short-run macroeconomic models.
- 2nd Qtr. Open economy and long-run models.
- 3rd Qtr. Aggregate demand.
- 4th Qtr. Aggregate supply and disequilibrium models.

Econometrics Sequence (220A through G)

- 1st Qtr. Linear algebra.
- 2nd Qtr. Probability and statistics.
- 3rd Qtr. General linear regression model.
- 4th Qtr. Extensions of the general linear model.
- 5th Qtr. Simultaneous equations models and time series analysis.
- 5th Qtr. Applied economics.
- 6th Qtr. Applied economics (continued).

De micro-economiereeks is meer te vergelijken met de wiskundige economie die aan de Interfaculteit van Actuarial en Econometrie wordt gedoceerd dan met het vrije doctoraal prijstheorie. Het niveau is zeer hoog en zeer mathematisch. Het laatste geldt ook voor de macro-reeks, hoewel ik niet weet in hoeverre deze reeks te vergelijken is met het vrije doctoraalprogramma macro hier. De econometriereeks tenslotte maakt van een econoom een volwaardig econometrist. Het vereiste wiskundeniveau is hetzelfde als bij de econometrie-opleiding aan de Interfaculteit, en het inhoudelijke niveau gaat dacht ik nog een stuk verder.

Zoals gezegd is er geen keuzemogelijkheid: iedere Ph.D. student moet alles doen, ongeacht het beoogde proefschriftonderwerp. De reden hiervoor is dat het Ph.D. programma niet alleen beoogt de basis te leggen voor het succesvol afronden van het programma met een proefschrift, maar ook bedoeld is als grondslag voor de wetenschapsbeoefening daarna. Tevens heeft dit tot gevolg dat Amerikaanse universitaire docenten en professoren, die allemaal een Ph.D. graad moeten hebben, op een breed gebied inzetbaar zijn in het onderwijs. Iedere docent wordt geacht alle vakken in het bachelor's programma te

kunnen doceren. Dus micro-economiëspecialisten geven ook les in macro-economie, econometrie en statistiek, econometristen doceren ook micro- en macro-economie, etc. Alleen voor docenten en professoren die college geven in het Ph.D. programma en voor gastdocenten wordt rekening gehouden met hun specialisme.

Wat kost studeren voor een Ph.D. aan de UCSD?

Studenten die het Ph.D. programma aan de UCSD volgen moeten in principe collegegeld betalen tot het proefschrift voltooid is. Voor niet-ingezetenen van Californië, en dus ook voor Nederlanders, is het collegegeld \$ 3816 per jaar. Voor de goede studenten is het mogelijk om vanaf het tweede jaar tot en met het vierde jaar "teaching-assistant" (TA) te worden. De TA's werken halve dagen ten behoeve van het onderwijs in het bachelor's programma. Ze krijgen daarvoor een bescheiden salaris waarvan je in je eentje net kunt rondkomen en zijn bovendien vrijgesteld van collegegeld. Voor huisvesting en kosten van levensonderhoud moet je in zuidelijk Californië minstens \$ 1000 per maand uittrekken, mits je zo gelukkig bent een kamer te kunnen huren voor maar \$ 250 per maand. Alleen Ph.D. studenten met zeer goede studieresultaten in de vooropleiding kunnen ook voor het eerste jaar in aanmerking komen voor financiële hulp.

Organisatie van de economische faculteit aan de UCSD

Er zijn een aantal belangrijke verschillen tussen onze faculteit en de 'department of economics' van de UCSD. In de eerste plaats omvat de 'department of economics' alleen de algemene economie, regionale economie en de econometrie. De bedrijfskunde is apart georganiseerd in een 'department of management science'. Voorts ontbreken vakgroepen, leerstoelen en faculteitsraden. Docenten worden benoemd als Assistant Professor (onze Universitaire Docent), Associate Professor (onze Universitaire Hoofddocent) of Full Professor in 'Economics', zonder verdere aanduiding van de leeropdracht. Iedere docent, ook de Assistant Professor, is volledig autonoom ten aanzien van de inhoud van de te doceren vakken, zolang de inhoud overeenstemt met de globale vakomschrijving in de studiegids. De keuze van tekstboeken, de wijze van tentamineren, het al dan niet geven van werkcolleges, wordt volledig bepaald door de docent. De verdeling van de onderwijstaken is gedelegeerd aan de 'department chairman' die dit in goede harmonie met de wensen van de docenten vaststelt. Norm is daarbij vijf cursussen per jaar, verdeeld over diverse vakken.

Vergaderen wordt niet gedaan. In de drie maanden dat ik aan de UCSD verbonden ben geweest heb ik niets gemerkt van enige bestuursactiviteiten van de wetenschappelijke staf. Niettemin liepen de zaken er soepel, hetgeen tot nadenken stemt.

Studenten hebben geen inspraak in onderwijs, onderzoek en bestuur. Wel worden de onderwijsprestaties van de docenten in het bachelor's programma door de studenten be-

oordeeld middels een enquête aan het eind van iedere cursus, en die beoordeling speelt mede een rol bij het wel of niet benoemen in vaste dienst van wetenschappelijk personeel en bij het toekennen van salarisverhogingen. Dit laatste is er mede de oorzaak van dat slechts 10% of minder van de studenten voor een tentamen zakt. Als je als docent je normen te hoog stelt kan dat je je periodiek kosten. In het Ph.D. programma ligt dat totaal anders. De docenten die in het Ph.D. programma les geven moeten juist zeer hoge eisen stellen aan de studenten. Er is geen formele beoordeling van de docenten door studenten. Dit is ook niet nodig omdat de docenten in het Ph.D. programma erkende specialisten zijn op het betreffende vakgebied en de colleges meer het karakter hebben van discussiebijeenkomsten. Voorts kunnen Ph.D. studenten met klachten en opmerkingen altijd terecht bij de 'department chairman', zodat er voldoende controle is op de prestaties van de docenten.

De studenten

Er is een groot verschil tussen de studenten in het bachelor's programma en het Ph.D. programma ten aanzien van de motivatie. Vrij veel studenten in het bachelor's programma zijn ongemotiveerd. Ze moeten van pa studeren maar liever zouden ze naar het strand gaan om te surfen. Omdat je haast niet kunt zakken krijg je je graad toch wel een keer ook al doe je weinig. De Ph.D. studenten daarentegen zijn juist zeer gemotiveerd en moeten keihard werken. De beste studenten bepalen de norm, dat wil zeggen dat één uitmuntende student de norm van de hele klas kan optrekken omdat iedereen in feite wordt afgewogen tegen de beste student. Tenslotte is het opvallend dat de studentenpopulatie in het bachelor's en het Ph.D. programma economie voor ongeveer de helft uit meisjes bestaat. Hieraan zouden we in Nederland een voorbeeld kunnen nemen.

H.J. Bierens

De auteur is medewerker van de vakgroep micro-economie.

Bedrijfseconomen die meer dan één organisatie willen adviseren

Karakteristiek van onze Maatschap

Dijker en Doornbos/accountants onderhoudt een nauwe samenwerking met Van der Torn & Buningh/organisatieadviseurs, Buradi Groep/accountants-administratieconsultanten, De Boer en Van Keulen/belastingadviseurs en GIS/adviseurs voor organisatie en automatisering. Hierdoor kunnen wij onze opdrachtgevers op een breed gebied deskundig van dienst zijn.

Bovendien is er dankzij de gevarieerde samenstelling van het cliëntenpakket een groot scala van ervaring aanwezig.

Wij vinden dat onze opdrachtgevers recht hebben op meer dan alleen de controle van de jaarrekening. Tot onze vakopvatting behoort evenzeer de adviesfunctie van de registeraccountant die onder andere tot uitdrukking komt in actieve assistentie en, waar nodig, in het aandragen en begeleiden van oplossingen, kortom: in een grote betrokkenheid.

Een en ander voltrekt zich in een sfeer van voortdurende kwaliteitsbewaking en -verbetering.

Reden voor de vacature

Het spreekt vanzelf dat een Maatschap als de onze bepaald geen statische eenheid kan worden genoemd. Ook het karakter van onze taakopvatting zorgt trouwens voor de noodzakelijke dynamiek. Uiteraard zijn in zo'n organisatie vrijwel permanent vacatures te vervullen. Daar zijn verschillende redenen voor: enerzijds het natuurlijke personeelsverloop en anderzijds de gestage groei van de werkhoeveelheid.

Uw kwalificaties

Een eerste vereiste is, dat u in aansluiting op uw studie (bedrijfs)economie aan een Nederlandse hogeschool of universiteit, de postdoctorale studie "accountancy" volgt. De Maatschap biedt u voor het volgen van die studie ruime faciliteiten. Uw leeftijd zal rond de 25 zijn.

Uw interesse/de functie

Het moet u boeien om de organisaties die door u worden bezocht door en door te leren kennen.

Daarvoor is een systeem van toetsing beschikbaar aan de hand van beproefde (maar eigentijdse!) methoden en technieken. Aangezien u bij cliënten werkt die in verschillende sectoren van de economie hun belangen hebben, is het belangrijk dat u zich snel kunt aanpassen aan de werksituatie. Daarbij zult u moeten beschikken over doorzettingsvermogen, hoofd- en bijzaken

kunnen onderscheiden en met handhaving van uw persoonlijkheid in een team kunnen werken. In het begin draait u mee in de controlepraktijk. Daarbij wordt uiteraard rekening gehouden met uw postdoctorale studieprogramma. Aldus ontwikkelt u zich snel en efficiënt tot registeraccountant.

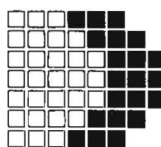
Wij gaan er, net als u, vanuit dat u uw postdoctorale studie accountancy met goed gevolg afsluit. Afhankelijk van uw ontwikkeling binnen de Maatschap behoort daarna benoeming tot medewerker of vennoot tot de mogelijkheden.

De kennismakingsprocedure

U kunt ons schrijven of telefonisch laten weten, dat u bent geïnteresseerd in een gesprek. Wend u dan tot onze Centrale Personeelsdienst, t.a.v. Mevr. M.M.L. Kluiters, Postbus 11, 3720 AA Bilthoven. Telefoon 030-790844.

M/V

Het spreekt vanzelf dat bij onze Maatschap vrouwelijke collega's net zo welkom zijn als mannen.

Dijker en Doornbos/accountants

26 vestigingen in Nederland, 2 in België en 1 in Curaçao. Door het internationale samenwerkingsverband binnen Binder Dijker Otte & Co. (BDO), met 300 vestigingen over de hele wereld, zijn wij in staat om onze opdrachtgevers ook buiten de landsgrenzen optimaal te ondersteunen.

Economie als strip-tease?

Waarom zijn stripboeken een succes? Je zou denken dat hierbij de plaatjes de meest vitale rol spelen, al was het alleen maar omdat ze direct opvallen als in het oog lopende produktdifferentiatie. Toch kun je daaraan twifelen. De strip beperkt namelijk ook de ruimte voor de tekst. De rem op wijdlopiegheid en de afgedwongen gevatheid zijn sterke impulsen tot economisch tekstgebruik. In enkele zinnen moet de essentie duidelijk zijn.

Je kunt natuurlijk nog veel meer overwegingen aanvoeren. De appreciatie van de argumenten zal daarbij van persoonlijke voorkeuren afhangen. Sommige strips zijn erg goed getekend en verkrijgen daarmee een meerwaarde boven de tekst. Voor wie juist wordt afgeschrikt door prachtig uitgevulde bladspiegels, pagina na pagina, is een luchtig beeld met weinig tekst, en veel illustraties een aanzienlijk verlokender vooruitzicht.

Ik moest aan het bovenstaande denken toen ik *'The Cartoon guide to economics'** las. In de stapel folders over nieuw verschenen boeken sprong deze aankondiging eruit omdat het zoveel dikke pret beloofde. "Learning has never been so easy or so much fun"! Dat trekt je wel, als je prijstheorie moet geven aan zalen vol studenten die zelden zitten te wachten op abstracte modellen, geformaliseerde theorieën en begrippen die hooguit jaren later pas hun bruikbaarheid bewijzen. Ik heb het achter elkaar uitgelezen, zeker, al is de 'humor-coated' presentatie van de principes een zeer milde 'coating': glimlachen, geen schaterpartijen. Maar goed, zal je zeggen, een glimlach is veel gewonnen vergeleken met de grimlach van, ik noem maar wat, Gravelle & Rees. Dat is zo, maar de vraag is dan waarom het zo boeide, door de plaatjes of de praatjes? Naar mijn idee vooral door de praatjes. Het aardige zit 'm vooral in de eenheid die de eerste vier hoofdstukken, zo'n 80% van het boekje, ten toon spreiden. Daarin wordt een doorlopend verhaal verteld van het stenen tijdperk tot aan Reagan en Reaganomics, over de simultane ontwikkeling van economische werkelijkheid en economische theorieën. Groten als Adam Smith, David Ricardo, Thomas Malthus, Karl Marx, Thorstein Veblen, John Keynes en Ronald Reagan ('probably not a man at all, probably a myth'). Dat leest als een trein (daar heb ik het trouwens ook in gelezen). In die hoofdstukken wordt een coherent beeld gegeven van economische principes en van beleidsreacties op economische problemen. Het is goed, compact geschreven: in de beperkte ruimte worden de essentiële punten goed neergezet en omdat het verhaal chronologisch is verteld, heeft het ook een spanning die de aandacht van de lezer vasthoudt. De laatste twee hoofdstukken, over centrale planning en over enkele standaardbegrippen uit de prijstheorie vallen daarbuiten en zijn meteen aanzienlijk minder leuk. Bovendien is vooral het laatste hoofdstuk slecht geschreven.

Waar ik eigenlijk op gehoopt had waren leuke illustraties, die een pointe in één oogopslag overbrengen. Daar had ik dan goede sier mee kunnen maken op college -

kijk eens hoe leuk? Die hoop is teleurgesteld. Het enige plaatje dat daaraan in mijn ogen voldoet is hierbij afgedrukt. De andere tekeningen vervullen hun noodzakelijke rol in het stripverhaal, maar springen er niet uit.

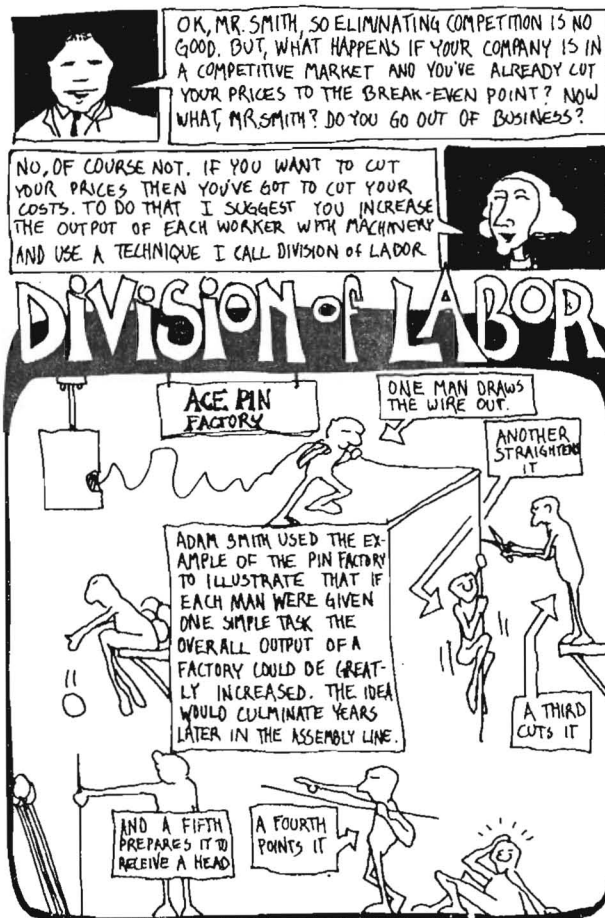
Ik kan het boekje aanraden voor wie op luchtige wijze met een aantal economische begrippen en theorieën wil kennismaken. Het is vooral een aardige aanvulling op solide teksten. En zoals ik al zei, de appreciatie van strips is subjectief. Net als in de strip-tease liggen vermaak en pesterij dicht bij elkaar en zit de bekoring in het uitkleden tot op de essentiële

alia. Vooral die uitkleedpartij, de belichting van alleen de vitale delen van theorie en praktijk maken het boeiend. Maar na de show ga je gewoon naar huis en hervat het leven zijn normale loop. Gravelle & Rees in-clusief.

Joop Hartog

* Douglas Michael, *The cartoon guide to economics*, Barnes & Noble Books, New York 1985, \$ 5.95.

De auteur is als hoogleraar verbonden aan de vakgroep micro-economie.

Economische planning in staats-socialistische landen

Dit v.f. programma is een bundeling van het werk van onze leerstoel samen met een aantal andere wetenschappers in binnen- en buitenland. Het heeft twee delen: algemene vraagstukken en landenstudies.

Algemene vraagstukken houden zich bezig met de economische orde en algemene vragen die daarmee te maken hebben. Daarin komen aan de orde bijdragen van o.a. Jos de Beus en Michael Ellman. Jos de Beus is bezig een proefschrift af te ronden over economische vrijheid en publiceert tal van artikelen, zowel wetenschappelijk als populaire publicaties, over politieke economie. Zelf heb ik geschreven over 'Eurosclerosis' en problemen van de Nederlandse verzorgingsstaat.

Robert v.d. Veen (FSW) is een actief lid van een internationale werkgroep over 'analytisch marxisme' en heeft een aantal diepgaande politiek-economische papers geschreven. M. Masuch (FSW) werkt op het gebied van 'organisational behaviour'. Van zijn hand is o.a. verschenen een paper over 'negative organisations' (dat zijn organisaties die een negatieve bijdrage aan de welvaart van hun leden leveren).

Ons werk op dit gebied is niet alleen voor wetenschappers interessant. Leden van onze groep dragen bij tot het tot stand komen van de economische denkwijze van politieke partijen, zowel in Nederland als in het buitenland. In 1984 was een lid van onze groep uitgenodigd in Canada om een bijdrage te leveren aan het werk van de MacDonald Commissie over economische politiek in dat land.

Het deel van ons project dat specifieke landen betreft, gaat over de DDR, Polen, Sovjet Unie, Hongarije, Joegoslavië en China. Over de DDR heeft onze vroegere collega Pieter Boot (thans beleidsmedewerker bij Sociale Zaken) een boeiend proefschrift (1984) geschreven. Daarin zijn o.a. te vinden nuttige informatie over institutionele wijzigingen in de DDR (waaruit blijkt dat de daarover geac-

cepteerde westerse visie eenzijdig is), economische cycli in dat land (zij bestaan - ondanks de beweringen van Prof. Dr Peter Wiles van het LSE dat dat niet waar is) en een analyse van haar buitenlandse handelsproblemen. Behalve zijn zuiver wetenschappelijk werk, is Pieter Boot al een aantal jaar bezig met het verspreiden van gedetailleerde informatie over Oost Europa in Nederland via zijn lidmaatschap van de redactiecommissie van de *Oost Europa Verkenningen*. Over Polen is Batar Simatupang bezig een proefschrift af te ronden. Hij heeft een aantal jaren in Polen gewoond zodat zijn kennis van dat land niet alleen op publicaties gebaseerd is. Hij heeft al tal van aspecten van de Poolse crisis onderzocht: investeringen, landbouw, arbeidsproblemen, buitenlandse handel, enz. In de periode 1980-1982 toen Polen in het midden van de publieke belangstelling stond, was Simatupang een betrouwbare bron voor goed geïnformeerde economische analyse over de gang van zaken in dat land. Met de Sovjetunie ben ik zelf bezig. Omdat de officiële Sovjet groeicijfers geen goed beeld van de economische ontwikkeling van dat land geven, heb ik zelf de macro-economische ontwikkeling daar onderzocht. Over Hongarije en China heeft Ruud Knaack, in navolging van zijn proefschrift (1983) vaak gepubliceerd. Een nieuw lid van onze groep, Wim Swaan, houdt zich bezig met de oorzaken van de tegenvallende ontwikkeling van het economische hervormingsproces in Hongarije. Hij heeft een jaar in Boedapest gestudeerd. Een lid van onze groep is bezig een proefschrift over het Chinese systeem van loonadministratie af te ronden. Een Engelse deelnemer in onze groep is bezig met een onderzoek naar de oorsprong van het Joegoslavische systeem inzake het zelfbestuur van de arbeiders.

Een belangrijk aspect van ons onderzoek is dat hiermee het onderwijs gediend is. Wij

houden ons niet alleen bezig met *onderzoek* over Polen maar organiseren ook ieder jaar een studiereis naar Polen (Gdansk) in verband met een papervervangende werkgroep. Dit biedt onze studenten de mogelijkheid niet slechts over het reële bestaande socialisme te horen en te lezen maar het ook zelf te zien. Dit jaar was onze reis echter vertraagd wegens het ongeval in Tsjernobyl, maar deze gaat waarschijnlijk later dit jaar toch door onder leiding van Erik Dirksen en Ruud Knaack. Onderzoeksresultaten van 'Algemene vraagstukken' komen ook aan de orde in het onderwijsprogramma van het vak 'Welvaartstheorie, economische orde en economische politiek'. Studenten kunnen ook een bijdrage leveren aan ons onderzoek. Een student heeft, in samenwerking met en onder begeleiding van Erik Dirksen een artikel gepubliceerd in een internationaal vaktijdschrift. Daarmee hebben zij een zinvolle bijdrage geleverd aan de bestudering van het actuele vraagstuk: kan de huidige economische situatie in de Sovjet Unie als een 'crisis' worden bestempeld?

Het is onmogelijk onderzoek te doen los van collega's in het buitenland. Wetenschap is een internationale zaak. Daarom onderhouden wij contact met onze collega's over de gehele wereld. Collega's in Oost Europa, China en tal van westerse landen komen naar Amsterdam om van gedachten te wisselen: wij gaan naar het buitenland om papers te geven en collega's te ontmoeten. Een v.f. programma op zichzelf is een niet erg effectieve manier om de efficiëntie van de Nederlandse universiteiten te verhogen. Van veel meer belang is wetenschappelijk gezien het lidmaatschap van de vele 'invisible colleges', die in feite de wetenschap drijven.

Michael Ellman

De auteur is als hoogleraar verbonden aan de vakgroep micro-economie.

Holland in kleur

vervolg van pagina 6

Nederland heeft er een nieuw fenomeen bij op de arbeidsmarkt: het uitzendbureau Coloured Holland, speciaal gericht op etnische minderheden. Het probleem is er; één vijfde van de Amsterdamse bevolking behoort tot een etnische minderheid en 40% van de buitenlandse werknemers is werkloos.

Het bureau is opgezet door vier grote uitzendbureaus, de Nederlandse maatschappij ter bevordering van handel en nijverheid en de gemeente. Het overheidsuitzendbureau START verleent technische en administratieve bijstand. Het complete opstarten heeft ruim een ton gekost. 'Binnen één jaar kunnen we ons ruimschoots zelf bedruipen, het is heel druk', zegt Kout, voorzitter van het bureau.

Links en rechts

Als we het hebben over groeperingen en mensen die bij de oprichting betrokken zijn geweest zegt Kout van een vereniging als het NMHN: 'Van die club zijn veel werkgevers lid, persoonlijke leden met een hoge positie. Die mensen waren voor ons erg belangrijk, want die vormen immers een deel van de vraagkant van onze markt. Als mensen van werkgeverszijde het probleem onderkennen en de noodzaak van zo'n bureau inzien, dan kunnen mensen van werknemerszijde dat moeilijk ontkennen.' Van bijvoorbeeld het FNV zegt Kout dat zij in het begin teveel nadruk legden op de verschillen tussen de etnische minderheden. 'Aanvankelijk toonden ze geen enthousiasme en werkten niet echt mee, en dat vond ik jammer want ik zie ze altijd als onze bondgenoten. Natuurlijk er zijn verschillen tussen de verschillende etnische minderheden, maar je moet daar niet de hoofdmoot van gaan maken. Van negen tot vijf spelen culturele verschillen niet zo'n rol, er wordt gewoon gewerkt. In Nederland is iedereen bijzonder, welzijnsgroepje hier, stichtinkje daar. De etnische minderheden zelf voelen zich vaak ook snel bijzonder. Negen van de tien problemen die etnische minderheden hebben zijn problemen die we allemaal als Nederlanders hebben. Wél is het zo dat we van het FNV op het laatst doorslaggevend steun hebben gekregen.'

Zwarte man

Stel je bent iemand van een minderheidsgroep en je wilt werk, dan kom je hier naar toe. Maar stel je bent een werkgever en je wilt per se geen kleurlingen in je bedrijf, dan kom je hier niet naar toe. Kortom, wordt het voor een werkgever door een ontwikkeling als 'zwarte uitzendbureaus', niet makkelijker om zijn bedrijf blank te houden?

'Nee, hoe was de situatie voorheen, als je als bedrijf een tijdelijke kracht nodig had dan belde je een uitzendbureau. Een bedrijf met een beetje niveau belde voorheen niet en zei stuur me een zwarte man. Nu kan dat wel, dus per saldo is die zwarte man er op vooruitgegaan. Bedrijven die hem al niet wilden, willen hem nu nog steeds niet, wel of geen Coloured Holland.'

Maar splitst, in het algemeen gesproken, de maatschappij zich niet op als de economische organisatiegraad van aparte etnische groeperingen toeneemt, gaat dit niet tegen integratie in?

'Je kan in alles wel een gevaar zien, maar er zijn ook positieve zaken. Coloured Holland moet natuurlijk naast de reguliere uitzendbureaus en de G.A.B.'s blijven bestaan. Wij moeten geen monopolie op een bepaalde groep gaan leggen. Maar de honderden mensen die hier ingeschreven staan hebben de hoop op een baan via de gewone kanalen verloren. Dit bureau is het symbool dat er iets scheef is op de arbeidsmarkt. Neem nou de gewone uitzendbureaus zelf. Ze schreeuwen altijd, wij bemiddelen iedereen, we zetten ons voor alle etnische groeperingen in, maar geen van de tachtig uitzendbureaus in Amsterdam heeft nog een zwart meisje achter de balie.'

Opheffing

Eerder kon ik lezen dat Kout fel tegen quotering is. Kalm zegt hij nu: 'Je moet het nuchter bekijken, quotering is een opgedrongen zaak. Eénmaal daar heb je al je wapens uit handen gegeven. Eén van die wapens is jezelf verkopen. Bij quotering denk je weer aan etnische minderheden als probleemgroepen dat gebeurt al teveel tegenwoordig. Wij gaan bedrijven zeggen dat deze groepen ook diploma's en vakmanschap in huis hebben. Er wordt te vaak gedacht dat ze achterlijk en niet opgeleid zijn. Dat is tegenwoordig zeker niet meer zo. Wij proberen dat idee uit de mensen hun hoofd te krijgen.'

Die ochtend stond er inderdaad een Turk voor de balie met een diploma HBO Personeelswerk op zak.

'Hij heeft een rare naam ja, de mensen, zogenaamd van niveau, die zijn sollicitatiebrief lezen denken dan dat hij geen Nederlands kan spreken. Dat gebeurt zo vaak, maar hoe in hemelsnaam kunnen ze zo denken, want wie kan nou zo'n diploma halen en geen Nederlands spreken. Nee, het beste zou zijn als we morgen opgeheven zouden moeten worden door gebrek aan aanbod.'

HTN

auto gezeten die riep, als een kollega-automobilist voor hem een fout maakte, "zeker een vrouw", vooral bij het inparkeren. Als er een vrouw aangenomen wordt door middel van positieve diskriminatie en ze zou eens niet voldoen of gewoon een foutje maken wat haar manlijke kollega ook zou kunnen overkomen, wordt er gelijk vanuit de zijlijn geroepen: "dat heb je met die vrouwen".

Een bezwaar dat daaraan verbonden is heeft te maken met het feit dat vrouwen altijd als een kollektief worden gezien - zeker door de vrouwen zelf - en dat na de ene falende vrouw de volgende falende vrouw al weer op de stoep staat. "Want zo alleedaags het is om vrouwen te beschouwen als onderling verwisselbare leden van een groep, zo onbetamelijk, onterecht en ongenueanceerd is het om mannen over een kam te scheren". (3) Een ander bezwaar tegen positieve diskriminatie is de positie van de vrouw die op die gronden is aangenomen; de onzekerheid ten aanzien van je positie binnen een (vak-)groep, de vooringenomenheid van (manlijke) kollega's ten opzichte van je prestaties, kortom doffe ellende.

Er moeten meer vrouwen op de universiteit komen, daar ben ik het volledig mee eens, vooral op de plekken die nu nog gedomineerd worden door mannen. Maar... dat kan alleen door te zorgen dat vrouwen even goed of zelfs beter zijn en op de middelbare scholen de dekanenplaatsen te laten vervullen door geëmancipeerde vrouwen en/of mannen. Dat helpt volgens mij de achterstand van vrouwen in te halen. De kruiwagens van Van Kemenade geven alleen maar scheve ogen.

MJG

1. Nota vrouwenemancipatie van Universiteit van Amsterdam, pag. 24.
2. Idem, pag. 39.
3. Korte Melten, Renate Dorrestein in Opzij nr. 6 14de jaargang.

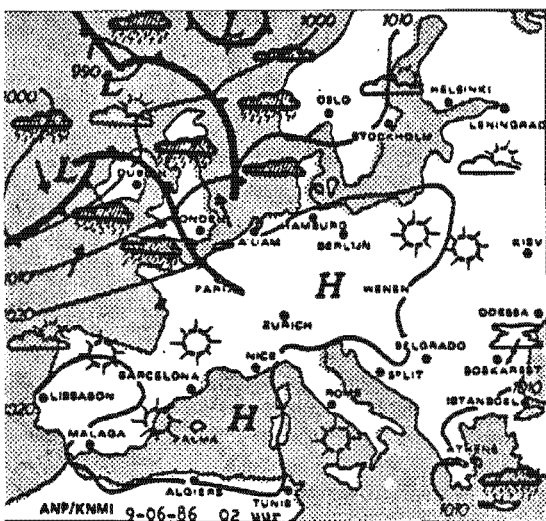
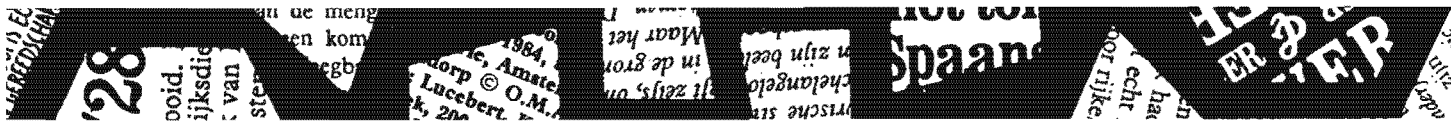
VAN DIEN ∴ CO*
TREEDT GRAAG
IN CONTACT MET
AMBITIEUZE
BIJNA
AFGESTUDEERDE
BEDRIJFSECONOMEN M/V

Van Dien ∴ Co Accountants

Schriftelijke sollicitaties te richten aan
Van Dien + Co Accountants, t.a.v. de heer R.H. van Ede,
Hoofd Personeelszaken, Fizeastraat 2, 1097 SC
Amsterdam, tel. 020-5610111.

*Van Dien + Co is lid van Deloitte Haskins & Sells International. Een organisatie met 26.000 medewerkers in 71 landen.

Alkmaar Almere Amsterdam Apeldoorn Arnhem-Velp Breda Eindhoven Enschede Gouda 's-Gravenhage-Rijswijk Groningen-Haren Haarlem Heerlen
's-Hertogenbosch Hoogeveen Leeuwarden Lelystad Lochem Maastricht Oss Roosendaal Rotterdam Tilburg Utrecht Venlo Zaandam Zwolle
Willemstad (Curaçao) Oranjestad (Aruba) Philipsburg (St. Maarten)

Zonnetjes

Wat zou toch zo leuk zijn aan wandelen door de Leidsestraat op een druilerige zaterdagochtend om negen uur? De aardigheid ontgaat me terwijl dat toch de bedoeling zou moeten zijn omdat het merendeel van de passanten toerist is. Ze slenteren door de Straat, geïnteresseerd om zich heen kijkend naar de ontwakende middenstanders die hun borden en rekken in de regen zetten.

John Bernard heeft al dagen niets dan ellendigs te melden over het weer. Hij probeert dat te verbergen door ons in plaats van temperaturen luchtdrukken voor te schotelen en door op een dominee-manier wolkenspiralen te verklaren. Hij verkondigt het weer alsof de totstandkoming ervan geheel buiten hem om gaat. Als een blijmoedig evangelist

stort hij de meest vreselijke weersgesteldheden over ons uit. Hij lijkt zo onschuldig maar bij christenen impliceert lijken meestal niet zijn.

John Bernard bedoelt het in wezen helemaal niet zo goed als menig Nederlander wel denkt. Als hij aan het eind van het Journaal zijn weerpraatje begint heeft hij altijd een stapeltje wolkjes, zonnetjes en windkrachtjes in zijn hand, die hij hier en daar op de kaarten plakt. De kaarten verschuift hij zelf zichtbaar met een onzichtbare knop want als iemand van de NOS dat zou doen zou het acht van de tien keer verkeerd gaan. Het is tenslotte ook geen sinecure om vijf ingewikkelde weerkaarten uit elkaar te houden en ze in goede volgorde op het juiste moment en niet op zijn

kop naar John Bernard te laten glijden.

Als hij met de kaarten klaar is en zich nog even tot de huiskamer richt kun je zien dat hij iets in zijn hand houdt. Af en toe is dat een wolkje, soms een bliksempje of een windkrachtje 3 hooguit 4. Het is niet in de haak maar het kan nog net door de vingers gezien worden. Meestal echter houdt hij een zonnetje over. En dat is absoluut verwerpelijk. Wie stiekem structureel te weinig zonnetjes op de kaarten plakt is heel erg verdorven. Ons wisselvallige klimaat is gemakkelijk te manipuleren en daar wordt op een subtiele wijze misbruik van gemaakt.

Wat zou John Bernard toch met al die zonnetjes doen? Ik durf er niet aan te denken.

Belderok

Vrijdag 20 juni

SEF-FEEST

Roothaanhuis - Rozengracht 133 - Amsterdam

m.m.v.

MARGRIET ESHUYS BAND

en

discoshow primo road shows

kaarten voor SEF-leden aan de balie f 2,50,
aan de zaal en voor niet-leden f 5,50

Afgestudeerde bedrijfseconomen kunnen bij Akzo maken

Bij elk nieuw studiejaar speelt de vraag: wat straks? Want studeren doe je ook voor een goede baan later. Bij Akzo bijvoorbeeld, waar **jonge bedrijfseconomen** interessante kansen krijgen.

Mogelijkheden voor carrière en promotie in de financieel-economische sector en in de commerciële sector in binnen- en buitenland.

Wat is Akzo?

Akzo is een internationale groep van ondernemingen met ongeveer 220 vestigingen in bijna 50 landen. Over de gehele wereld werken bij Akzo ruim 66.000 mensen.

In Nederland heeft Akzo 40 vestigingen, in West-Duitsland 25, in de overige Europese landen 80, in de Verenigde Staten 35. Maar Akzo heeft ook belangen in bijvoorbeeld Latijns Amerika en Zuid Oost Azië.

Via zes produktdivisies en een Amerikaanse divisie coördineert het internationale hoofdkantoor in Arnhem al deze activiteiten.

Innovaties voor de toekomst

Bij Akzo worden regelmatig nieuwe produkten en processen ontwikkeld en geïntroduceerd. Daarbij is bedrijfs-economische deskundigheid van belang voor investeringsbeslissingen en marktanalyses. Akzo innoveert op het gebied van vezelversterkte kunststoffen, chemische specialiteiten, verf- en beschermingssystemen en biotechnologie.

Gekwalificeerde medewerkers

Akzo wil voorop blijven en de verworven posities versterken. Daarom wil Akzo beschikken over excellente economen die vooral praktisch en sociaal-vaardig zijn ingesteld. Akzo vraagt een voltooide opleiding bedrijfseconomie met vakken als financial accounting en bestuurlijke informatiekunde of commerciële beleidsvorming en marketing management.

Uw toekomst en die van Akzo

Een loopbaan bij Akzo betekent een bijdrage leveren aan nieuwe activiteiten en ontwikkelingen op alle gebieden waarop Akzo internationaal werkzaam is: chemie en zout, kunstvezels en verf, farmacie en consumentenprodukten. Akzo werkt aan haar toekomst en wenst u succes met uw studie, voor uw toekomst. En misschien liggen er straks ook voor u promotiekansen bij Akzo. Als u daar eens over wilt praten, Drs. T.A. Schouten van de afdeling Personeelsbemiddeling en -ontwikkeling is uw gesprekspartner.

Akzo Nederland bv,
Postbus 472,
6800 AL Arnhem

**vernieuwend
op vele markten**

Raad Saam

De faculteitsraadvergadering van maandag 2 juni was een korte vergadering met weinig belangrijke besluiten. Door allerlei omstandigheden konden veel onderwerpen alleen besproken worden. Daarom zal de raad de reserve vergaderdatum van 23 juni gebruiken om de noodzakelijke besluiten nog voor het nieuwe studiejaar te kunnen nemen. Vanwege de facultaire komkommertijd zal ik deze rubriek misbruiken om naast het faculteitsraadverslag enig ander belangrijk nieuws te brengen.

Bouweconomie

De "never ending story" bouweconomie was weer eens onderwerp van de beraadslagingen. Ter herinnering: onze faculteit heeft een samenwerkingsovereenkomst met de TH Delft en de TH Eindhoven om het vakgebied bouweconomie gezamenlijk te verzorgen. Deze overeenkomst houdt onder andere in dat bij benoemingen gestreefd wordt naar een gezamenlijke kandidaat. In 1982 ging de toenmalige hoogleraar bouweconomie prof. Hendriks met pensioen. Er werd een interuniversitaire benoemingscommissie ingesteld onder voorzitterschap van prof. Verburg. In de vergadering van 20 januari jl. besloot de raad de voordracht niet over te nemen. De kandidaat is een civiel ingenieur en geen gepromoveerd econoom. Gezien het feit dat deze hoogleraar voor 0,4 door ons betaald wordt en voor 0,4 door Delft is de voordracht ook in de afdelingsraad bouwkunde van de TH Delft aan de orde geweest (de overige 0,2 zou het ministerie van VROM betalen wegens een adviseurschap). In Delft is de voordracht wel overgenomen. Ons faculteitsbestuur is daarom in overleg getreden met het afdelingsbestuur bouwkunde om te zoeken naar een oplossing. Dit overleg bleek vruchteloos. Amsterdam stelde voor om te kijken of er geen kandidaat is die voor beide partijen aanvaardbaar zou zijn. Delft hield echter vast aan de door haar geaccepteerde kandidaat. Ons faculteitsbestuur voorzag geen andere beslissing van de faculteitsraad indien er geen nieuwe feiten over de voorgestelde kandidaat bekend zouden worden. Het College van Bestuur wordt er nu bij betrokken om te onderzoeken hoe we uit de impasse kunnen komen.

Een bijkomend probleem is dat onze faculteit een aantal hoogleraarplaatsen moet inleveren. Gezien het feit dat bouweconomie weinig economiestudenten trekt, gaan er steeds weer stemmen op om deze leerstoel in te leveren. Een argument hiertegen was altijd dat het onfatsoenlijk zou zijn om een leerstoel waarvoor de sollicitatieprocedure reeds gestart is weg te bezuinigen. Nu dit argument naar alle waarschijnlijkheid niet meer geldt (het resultaat van de procedure is immers door de faculteitsraad niet geaccepteerd) vroeg de raad aan het bestuur om een notitie te maken waarin alles op een rijtje gezet zou worden. Aldus geschiedt.

Personen die hun vooropleiding buiten Nederland hebben gevolgd dienen aan te tonen dat ze de Nederlandse taal voldoende beheersen. Nu worden er bij de faculteit der letteren cursussen gegeven en toelatingstoetsen afgenomen op drie niveau's. Tot nu toe hoefde je voor de economiestudie het Nederlands slechts op niveau 2 te beheersen. Doordat de eisen van niveau 2 de laatste jaren gedaald zijn en de studieresultaten van de buitenlandse studenten beneden het gemiddelde liggen stelde de commissie colloquium doctum voor om de toelatingseis te verhogen tot niveau 3. De commissie stelde dat een goede beheersing van de Nederlandse taal een noodzakelijke voorwaarde is om de economiestudie te kunnen doorlopen, vooral omdat er veel Nederlandstalig studiemateriaal is. De raad was het eens met de commissie. Met ingang van het studiejaar 87/88 moet het Nederlands dus op niveau 3 beheerst worden wil je economie op onze faculteit kunnen studeren.

Tot zover het verslag van de faculteitsraad.

De nieuwe WWO

Per 1 september 1986 treedt de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs (WWO) in werking. De huidige Wet Universitaire Bestuursvorming (WUB) wordt daarmee vervangen. De WUB is in 1970 van kracht geworden als antwoord op de democratiseringsgedachte van de zestiger jaren en had het karakter van een experimentele wet. Na veel discussie en geëvalueer (o.a. het omstreden rapport 'Gewubt en gewogen') is er uiteindelijk een definitieve wet.

De grondgedachte van een gedemocratiseerde bestuursstructuur is nu definitief aanvaard. Er vinden wel bevoegdheidsverschuivingen plaats van democratisch gekozen raden naar (kleinere) besturen. De opzet van de WWO is om het bestuur van de universiteit doelmatiger/efficiënter te maken ten opzichte van de WUB. De komende maanden zal de invoering van de nieuwe wet nog meerdere malen aan de orde komen omdat vele veranderingen niet meteen ingevoerd hoeven te worden maar gefaseerd plaats kunnen vinden.

Faculteiten-indeling

Een eerste voor onze faculteit ingrijpend besluit is inmiddels door de Universiteitsraad genomen. Dit betreft de nieuwe faculteiten-indeling. Onder de WUB heb je (grote) faculteiten die weer opgedeeld konden worden in subfaculteiten. Tussen de faculteiten had je ook nog interfaculteiten. In de WWO bestaan die inter- en subfaculteiten niet meer. Alles moet ondergebracht worden in faculteiten. Het College van Bestuur heeft bedacht dat de interfaculteit der Actuariële Wetenschappen en Econometrie samengevoegd moet worden met de faculteit der Economische Wetenschappen. Dit is niet zo'n unieke gedachte want o.a. bij de VU en in Groningen heeft men dit al besloten. Het college stelde ook uit efficiëntie-overwegingen te willen streven naar bestuursseenheden van ongeveer 200 formatieplaatsen. De economische faculteit heeft op dit moment zo'n 130 formatieplaat-

sen en de econometrische ongeveer 25. Zowel de economen als de econometristen/actuarissen zullen dankzij de nog immer stijgende studentenbelangstelling blijven groeien tot respectievelijk 154 en 28 formatieplaatsen (per 1990).

De econometristen en actuarissen lieten zich echter niet zomaar samenvoegen met de economen. Onder leiding van prof. Neudecker begonnen ze een tegenoffensief. Via ingezonden brieven in Folia en brieven aan de universiteitsraadleden maakten ze hun ongenoegen kenbaar. Ze willen graag zelfstandig blijven en vinden het efficiëntieargument onzin: "op dit moment gaat het bestuurlijk toch goed". Samenvoeging zou alleen maar problemen geven. Daarnaast menen ze niet goed te kunnen worden vergeleken met andere econometrie-opleidingen omdat ze als enige in Nederland ook de actuariële studierichting in hun midden hebben. Vakinhoudelijk zouden economie en econometrie ook ver van elkaar staan. Kortom men is bang opgeslokt te worden door de reus "economie" en zodoende de eigen identiteit en kwaliteit te verliezen.

De economische faculteit stelde dat de econometristen en actuarissen welkom zijn, maar als ze de samenvoeging niet willen, deze ook niet moet plaatsvinden. Een samenvoeging van twee partijen waarvan er een absoluut niet wil, leek de faculteit geen goede basis voor een samenwerking. Mocht de samenvoeging onverhoopt toch doorgang vinden dan zouden er allerlei overgangsmaatregelen en garanties aangeboden moeten worden om de 'inweving' zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Ondanks een sterke lobby van de econometristen en actuarissen richting universiteitsraad besloot deze op dinsdag 27 mei tot een samenvoeging. Wel komen er overgangsregelingen. Hopelijk zal de samenwerking soepel gaan. Dit zal veel tact van beide zijden vragen.

Faculteitsraadverkiezingen

De uitslag van de faculteitsraadverkiezingen is bekend. Dit jaar moesten alleen de studentleden gekozen worden. De docenten en TAS-leden hebben een zittingstermijn van twee jaar. Bij de studenten zijn er geen veranderingen in zetelverdeling tussen de partijen. Zowel de Aktiegroep als de NOBAS behouden elk drie zetels. Wel ligt de stemverhouding dichter bij elkaar dan vorig jaar. De AGE behaalde nu 386 stemmen en vorig jaar 407. De NOBAS wist nu 370 stemmen voor zich te winnen en vorig jaar 364. De NASA deed dit jaar met slechts één kandidaat voor het eerst mee aan de faculteitsraadverkiezingen en sprakkelde 53 stemmen bijeen. Ze bleef daarmee ver onder de kiesdeler van 135. Conclusie: de Aktiegroep is, op het nippertje, de grootste partij (in stemmen-aantal) gebleven, de NOBAS heeft haar winst van vorig jaar vastgehouden en de NASA heeft de grootste winst behaald.

Ik wens iedereen een prettige vakantie.

Rob Jorg

scheltema

holkema

vermeulen

T. Huppel, red. - Arbeid en management in de informatie-maatschappij Stenfert Kroese 1986	f	30,00	economics Croom Helm 1986	f	110,50
M.L. Wijvekate - De Tweede Taakdimensie; het organiseren van creativiteit in bedrijven Strengholt 1986	f	49,00	D. Burton, J. Filer (ed.) - The jobs challenge. Pressures and possibilities Ballinger 1986	f	134,90
Dr Th.P. van Hoorn, eindred. - Management buy-outs, voorbereiding, ontwikkeling, realisatie. Kluwer/Nive 1986	£	25,00	B. Prodhon - Multinational accounting. Segment disclosure and risk Croom Helm 1986	f	110,50
M. Davenport - Trade policy, protectionism and the Third World Croom Helm 1986	f	78,90	A. Bryman - Leadership and organizations Routledge 1986	f	47,25
L.G. Reynolds - Economic Growth in the Third World; an introduction Yale U paperback 195	f	27,55	T.J. Watson - Management, organisation and employment strategy Routledge 1986	f	42,60
Philip Kotler a.o. - The New Competition; meeting the marketing challenge from the far east Prentice Hall Paperback 1986	f	48,25	R. Ekelund, R. Tollison - Macroeconomics Little, Brown 1985	f	47,25
G. Hamilton - Red Multinationals or Red Herrings; the activities of enterprises from Socialist Countries in the west Pinter 1986	f	81,30	R. Baldwin, J.D. Richardson - International trade and finance Little, Brown 1986	f	47,25
M. Blaug - Great economists before Keynes. Introduction to the lives and works of hundred great economists of the past Wheatsheaf 1986	f	169,60	E.K. Browning, J.M. Browning - Microeconomic theory and applications Little, Brown 1986	f	87,60
J. Creedy - Edgeworth and the development of neoclassical economics Basil Blackwell 1986	f	125,60	C. Ham, M. Hill - The policy process in the modern capitalist state Wheatsheaf 1985	f	37,95
W. Grassl, B. Smith (ed.) - Austrian economics Croom Helm 1986			H. Hessler, R. Hickel - Wirtschaftsdemokratie gegen Wirtschaftskrise. Über die Neuordnung ökonomischer Machtverhältnisse VSA 1986	f	34,45
			M. Aldrich, R. Buchele - The economics of comparable worth Ballinger 1986	f	122,65

boekverkopers

Koningsplein Amsterdam Tel. 26 72 12